

JMG

Kandidatuppsats i journalistik
2021-01-07 / HT20
Institutionen för journalistik,
medier och kommunikation
www.jmg.gu.se

Att stå i medias fokus - en kvalitativ intervjustudie om medias bevakning av intensivvården under covid-19

Författare:

Ellinor Ekdahl
Dennis Morton
Embla Starke Sundén

Handledare:

Emil Östlund

Kursansvarig:

Marina Ghersetti

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Abstract

Title: Att stå i medias fokus - en kvalitativ intervjustudie om medias bevakning av intensivvården under covid-19

Authors: Dennis Morton, Ellinor Ekdahl och Embla Starke Sundén

Level: Bachelor thesis in Journalism

Term: Fall 2020

Supervisor: Emil Östlund

The aim of this thesis is to find out whether increased media attention in relation to the covid-19 pandemic of 2020 has any effects on the staff of intensive care units in Sweden. And if it in any way shapes the professional identity of the healthcare workers at the units.

While healthcare always appears high on the daily agenda of most news media, the intensive care unit barely ever takes part in that attention. However, during the covid-19 pandemic, the intensive care units started to flourish on the front pages on a daily basis due to the high amount of patients that the virus generated.

For this study, the main theoretical framework used is professional identity, specifically Lipsky's theory on street-level bureaucrats, as we found this theory most fitting for defining intensive care unit workers and their identities.

For researching the newfound attention we used the agenda-setting theory created by Maxwell McCombs and Donald Shaw. News evaluation, as described by Jesper Strömbäck, as well as the theory of news framing as described by a variety of writers.

The study was conducted by deep and ingoing interviews with nurses, doctors and assistant nurses working in an intensive care unit with patients afflicted by covid-19 during the pandemic of 2020.

By carefully analyzing our interviewees experience of media and their own profession, we tried to figure out whether or not their professional identities were changed or affected.

While most of our subjects did notice the increase in media attention, and all of them had different views and opinions on what it meant for them, none of the interviewees found that it had any direct impact on their professional identity or their work as a healthcare worker.

We discovered this to be because of the stable foundation of which the medical workers professional identity is built from.

However, a few of the interviewees expressed that if the press were to put the intensive care unit and the people who work there in a bad way, there is a risk that it could have an impact on their professional identity.

Keywords: Covid-19, journalism, intensive care unit, media, professional identity

Innehållsförteckning

1 Introduktion	6
1.1 Definitioner	6
1.2 Utomvetenskaplig relevans	7
1.3 Inomvetenskaplig relevans	7
2 Bakgrund	8
2.1 SARS-CoV-2 och COVID-19	9
2.2 Hur SARS-CoV-2 smittar	9
2.3 Den svenska strategin	10
2.4 Yrkesgrupper inom intensivvården	10
2.5 Händelseförloppet	11
3 Syfte och frågeställningar	13
3.1 Syfte	13
3.2 Frågeställningar	13
4 Tidigare forskning	14
4.1 Ebolautbrottet i brittiska medier	14
4.2 Rapportering om ebola i svenska medier	14
4.3 Strategier under rapporteringen om svininfluensan	15
4.4 Där bor journalisterna	15
4.5 Media och yrkesidentitet hos socialsekreterare	16
4.6 Sjukvårdspersonalens psykiska ohälsa under epidemi och pandemi	16
4.7 Yrkesidentitet i relation till yrkets kapital	16
5 Teori	18
5.1 Yrkesidentitet	18
5.2 Dagordningsteorin	19
5.3 Gestaltningsteorin	21
5.4 Teorin om nyhetsvärdering	21
6 Metod	23
6.1 Kvalitativ intervjustudie	23
6.2 Tillvägagångssätt	23
6.3 Urval	24
6.4 Analys av materialet	24
6.5 Problem med metod och material	25
6.5.1 Begreppet ”media”	25
6.5.2 Frågor som var för breda eller odefinierade	25
6.5.3 Problematiken med att hitta respondenter	25

7 Resultat och analys	26
7.1 Presentation av respondenter	26
7.2 Presentation av Sveriges sjukvårdsregioner och intensivvårdsavdelningar	27
7.3 Förtroende för media	27
7.4 Hältebilden i rapporteringen	27
7.5 Förändrad mediekonsumtion under covid-19	29
7.6 En verklig bild	30
7.7 Medias porträttering av intensivvården	32
7.8 Medias porträttering av intensivvården under covid-19	34
7.9 Rädsla för att kritiseras i media	36
7.10 En stark yrkesidentitet	38
7.11 Media påverkar inte yrkesidentiteten	40
7.12 Mottagandet av medierapporteringen	41
8 Sammanfattning och slutdiskussion	43
8.1 Sammanfattning	43
8.2 Slutdiskussion	43
8.3 Förslag på vidare forskning	46
8.3.1 Medias påverkan på gräsrotsbyråkrater	46
8.3.2 Plötslig representation i media	46
Referenser	47
Bilaga 1: Intervjuguide	52
Bilaga 2: Mejl till regionernas sjukvårdsverksamhet	54
Bilaga 3: Intervjuavtal	55

1 Introduktion

Det är tidig vår. Det har under en tid rapporterats om ett nytt SARS-CoV-virus som härstammar från provinsen Wuhan i Kina. Viruset orsakar en luftvägsinfektion som senare kommer att få namnet covid-19.

Det börjar så småningom att sprida sig till Europa. Efter sportlovet, i tider av skidsemester till Alperna, kunde det konstateras att även Sverige hade flera fall av covid-19. Det dröjer inte lång tid tills Sverige har en allmän smittspridning.

I perioder när antalet smittade ökar befinner sig intensivvårdspersonalen under hård press. Under våren införs restriktioner om hur man bör röra sig i samhället för att minska spridningen. Målet är att inte belasta sjukvården för mycket under kort tid. Genom att undvika att alltför många blir smittade samtidigt, finns det förhoppningar att kunna plana ut smittkurvan i Sverige. Folkhälsomyndigheten håller dagligen presskonferenser om utvecklingen kring smittspridningen. Första presskonferensen hålls 4 mars kl 14.00.¹

Rapporteringen i media kring viruset ökar i takt med att mer information om viruset delas från myndigheter. Smittspridningen ökar snabbt i flera länder och länderna har olika strategier för att minska smitta. Den 11 mars meddelar Folkhälsomyndigheten att covid-19 är en pandemi. Sveriges sjukvård förbereder sig för en ökad smittspridning runt om i landet.²

Innan covid-19 rapporterade media om hur svårt det var för landstingen att leva upp till vårdgarantin i flera regioner i Sverige. Vårdköerna diskuterades i media och var det viktigaste ämnet för väljarna inför riksdagsvalet 2018.³ Det ansågs råda en kris inom vården då det saknades personal och resurser för att minska vårdköerna.

Intensivvårdspersonalen får under den ökade smittspridningen i Sverige möta en ohållbar arbetssituation med överbelastade intensivvårdsavdelningar.⁴ Personalen får jobba längre arbetspass än vanligt.⁵ Det uppstår även frågetecken kring möjligheten att ta ut semester till sommaren.⁶ Det här rapporteras det om i media och intensivvårdspersonalens arbetssituation fortsätter vara i fokus.

Hur upplevs rapporteringen i media för den arbetsverksamma intensivvårdspersonalen? Och hur påverkas man när ens yrkesgrupp står i högsta fokus för medias rapportering?

1.1 Definitioner

Intervjuaren ska förhålla sig till definitionen av följande begrepp under sina intervjuer. Detta för att det ska finnas en definition som konsekvent följs av alla tre intervjuare.

Intervjupersoner har därmed samma förutsättningar för att tolka begreppen.

¹ Mia Holmgren. *100 dagar sedan Anders Tegnells första pressträff*. Stockholm: Dagens Nyheter, 2020.

² Folkhälsomyndigheten. *Spridningen av covid-19 är en pandemi*. Stockholm: Folkhälsomyndigheten, 2020.

³ Novus. *Rapport: Viktigaste politiska frågan*. Stockholm: Novus Group International AB, 2020.

⁴ Josefin Silverberg. *Vårdpersonal larmar om coronaläget i Stockholm: Extremt ansträngt*. Stockholm: SVT Nyheter, 2020.

⁵ Mariela Quintana Melin. *IVA-sjuksköterskan Julia - Hur ska vi orka?* Stockholm: Sveriges radio, 2020

⁶ Rebecka Montelius. *Stor oro för semester bland vårdanställda*. Stockholm: Sveriges radio, 2020.

Media

Nyhetsmedier i form av dagstidningar, kvällstidningar, radio, TV. Det innefattar media i fysiskt format samt webbformat.

Yrkesidentitet

Den del av ens identitet som utgörs av den man är i sin yrkesroll.

Intensivvårdspersonal

Intensivvårdsundersköterskor, intensivvårdssjuksköterskor, intensivvårdsläkare.

Intensivvård

Intensivvård är att förebygga och behandla svikt i ett eller flera organsystem så att fortsatt liv kan bli meningsfullt ur patientens synvinkel.⁷

1.2 Utomvetenskaplig relevans

Studien kan ge en tydligare bild av hur en yrkesidentitet kan påverkas av bilden som porträtteras i media. Studien ska undersöka hur väl medias porträttering av en yrkesgrupp stämmer överens med yrkesgruppens egen uppfattning av sitt arbete.

Fokuset ligger på intensivvårdspersonal och hur de porträtteras i media under covid-19. Tidsramen för studien är 2020. Gruppen avgränsas till intensivvårdspersonal eftersom att medierapporteringen har fokuserat på denna yrkesgrupp.

Vi anser att vår studie kan bidra med att ge en bättre insyn i hur medias rapportering påverkar en yrkesgrupps identitet när bevakningen ökar. Det är relevant för framtiden då det kan påverka hur media fortsätter rapportera om intensivvården och deras yrkesroller.

Det är av relevans för samhället i stort att få höra från intensivvårdspersonalens perspektiv. Om det skulle visa sig att intensivvårdspersonalens uppfattning skiljer sig från den som media förmedlar bör allmänheten veta att det finns en alternativ bild.

Det är viktigt i en demokrati att allmänheten har ett förtroende för media. Särskilt viktigt i en tid av osäkerhet och framtidsoro. Att studera hur intensivvården uppfattar medias rapportering i samband med covid-19 är relevant för en journalist. Det kan ge en bild av vårdpersonalens förtroende för media och hur verklighetsförankrad rapporteringen är.

1.3 Inomvetenskaplig relevans

Extraordinära händelser i samhället kan leda till att en viss yrkesgrupp granskas och profileras i media i högre grad. Under covid-19 riktas stor fokus på sjukvården och i synnerhet på intensivvården.

⁷ Svensk förening för anestesi och intensivvård och Svenska intensivvårdssällskapet. *Riktlinjer för svensk intensivvård*. Stockholm: Svensk förening för anestesi och intensivvård och Svenska intensivvårdssällskapet, 2020.

Studien har i syfte att studera yrkesgruppen intensivvårdspersonal då gruppen sällan studeras i koppling till media. Där kan denna studie fylla en forskningslucka. Mediebevakningen kan ses som mer omfattande nu än under tidigare perioder.

Studien har som avsikt att undersöka om intervjupersonerna blir påverkade av medias framställning av yrket. Om så är fallet undersöks hur intervjupersonerna påverkats.

Det är av intresse både för journalistik- och medieforskning samt forskning kring sociala arbeten att undersöka hur ökad rapportering av en yrkesgrupp kan påverka dess bild av media samt sin egen yrkesidentitet.

Den tidigare forskning som berör intensivvårdsvårdspersonal har inte studerats i relation till media. Tidigare forskning om yrkesidentitet kopplat till gruppen intensivvårdspersonal var i princip obefintlig. Studien kan därför fylla två forskningsluckor. Studien om hur media kan påverka ens yrkesidentitet är därför relevant och kan bidra till mer forskning inom detta fält.

2 Bakgrund

Här följer bakgrundsinformation om viruset SARS-CoV-2 samt sjukdomen COVID-19 under tidsperioden 2019-2020. Händelseförlopp och hur viruset smittar följer också i denna del.

2.1 SARS-CoV-2 och COVID-19

SARS-CoV-2 är ett slags coronavirus som upptäcktes i slutet av 2019. Uppkomsten av det första SARS-viruset var SARS-CoV och sjukdomen heter SARS och spreds i Kina 2002-2003. SARS står för ”severe acute respiratory syndrome” (svår akut respiratorisk sjukdom) och drabbade cirka 8 000 personer.⁸

Genom att undersöka arvsmassan hos SARS-CoV-2 konstaterades det att viruset är 96.2 procent identiskt med ett CoV-virus som funnits hos fladdermöss, kallat RaTG13. Viruset är däremot bara 79.5 procent identiskt med originalviruset SARS-CoV från 2002. Därefter gick det att dra slutsatsen att SARS-CoV-2 kommit från fladdermöss.⁹

Covid-19 kan visa sig på många olika sätt. De vanligaste symptomen är feber, torrhosta och trötthet. Vid allvarliga fall av covid-19 så kan patienten uppleva svårighet att andas eller andnöd.¹⁰

Det finns ett flertal faktorer som påverkar hur en covid-19-patient klarar av sjukdomen och vilka långsiktiga konsekvenser patienten får. Exempel på sådana faktorer är: hög ålder, underliggande sjukdomar däribland hjärt- kärlsjukdomar, diabetes, kroniska andningssjukdomar och cancer.¹¹

2.2 Hur SARS-CoV-2 smittar

Viruset (SARS-CoV-2), som leder till covid-19 är en så kallad droppsmitta. Det här innebär att viruset i första hand sprider sig genom nära kontakt med andra människor. När en infekterad person nyser, hostar, talar eller andas ut sprids små droppar till omgivningen. Smittan kan ta sig in i kroppen både via inandning eller att man rör med orena händer i ögon eller på slemhinnor i näsa och mun. Enligt Folkhälsomyndigheten är SARS-CoV-2 inte en luftburen smitta. Viruset kan överföras via förorenade ytor, så kallad indirekt kontaktsmitta men risken för att bli smittad via förorenade ytor bedöms som liten.¹²

Enligt Folkhälsomyndighetens rekommendationer kan man genom att hålla avstånd till andra människor och tvätta händerna ofta med tvål och vatten undvika att bli smittad. Man bör också tänka på att hosta och nysa i armvecket samt undvika att röra vid ansiktet (ögon, näsa, mun). Du ska även enligt Folkhälsomyndigheten stanna hemma när du är sjuk.¹³

⁸ Stephan Ludwig och Alexander Zarbock. *Coronaviruses and SARS-CoV-2: A Brief Overview*. International Anesthesia Research Society, 2020.

⁹ Ludwig och Zarbock *Coronaviruses and SARS-CoV-2: A Brief Overview*.

¹⁰ WHO. *Coronavirus*. Genève: World Health Organization, 2020.

¹¹ WHO. *Coronavirus*.

¹² Folkhälsomyndigheten. *Smittspridning*. Stockholm: Folkhälsomyndigheten, 2020.

¹³ Folkhälsomyndigheten. *Smittspridning*.

2.3 Den svenska strategin

Det huvudsakliga syftet med den svenska strategin för hanteringen av covid-19 har varit att sakta ner smittspridningen för att så få som möjligt blir sjuka samtidigt. Syftet med denna strategin är att inte överbelasta sjukvården.¹⁴

Regeringen jobbar med covid-19 enligt följande punkter:

1. Begränsa smittspridningen i landet.
2. Säkerställa resurser till hälso- och sjukvård.
3. Begränsa inverkan på samhällsviktig verksamhet.
4. Lindra konsekvenser för medborgare och företag.
5. Dämpa oro.
6. Sätta in rätt åtgärder vid rätt tillfälle.

Till skillnad från många andra länder i Europa beslutade Sveriges regering att inte stänga ner samhället utan istället betona vikten av det personliga ansvaret.¹⁵ Det innebär att varje enskild person ska tänka på att följa regeringens riktlinjer och rekommendationer för att samhället ska kunna fortsätta som vanligt. Den här strategin har både hyllats¹⁶ och kritiserats i media från flera håll.¹⁷

Sverige har haft en större spridning av covid-19 än de övriga länderna i Norden, vilket har resulterat i fler dödsfall. Den 6 januari 2021 har Sverige registrerat 8985 dödsfall. I Norge låg dödssiffran samma dag på 452 personer.¹⁸

2.4 Yrkesgrupper inom intensivvården

Det finns generella riktlinjer för svensk intensivvård. Intensivvårdsavdelningarna är indelade i kategorierna I-III. Intensivvården är indelad på så sätt att kategori III tillhandahåller den mest avancerade intensivvården. En del avdelningar tillhandahåller resurser för intensivvård av kategori III, utan tillhandahåller enbart kategori I eller II.¹⁹

Läkare

För att arbeta som läkare inom intensivvård i Sverige så krävs det specialistutbildning inom anestesi- och intensivvård. Det är också rekommenderat att specialistkompetenta läkare inom denna grupp därefter fördjupningsutbildar sig.²⁰

¹⁴ Regeringskansliet. *Strategi med anledning av det nya coronaviruset*. Stockholm: Regeringskansliet, 2020.

¹⁵ Regeringskansliet. *Strategi med anledning av det nya coronaviruset*.

¹⁶ Arne Lapidus. *Vändningen om Sverige - hyllas för coronastrategin*. Stockholm: Expressen, 2020.

¹⁷ Jens Möller. *Kritiken mot Sverige: Fel taktik - fler avled*. Stockholm: Aftonbladet, 2020.

¹⁸ SVT Nyheter. *Läget i världen: Utvecklingen av dödsfall*. Stockholm: SVT, 2020.

¹⁹ Svensk förening för anestesi och intensivvård. *Riktlinjer för svensk intensivvård*. Stockholm: Svensk förening för anestesi och intensivvård, 2015.

²⁰ Svensk förening för anestesi och intensivvård. *Riktlinjer för svensk intensivvård*.

Sjuksköterska

Specialistutbildning i intensivvård krävs för tjänstgöring på intensivvårdsavdelning i kategori II och III. Specialistutbildning bör krävas för tjänstgöring på intensivvårdsavdelning kategori I, enligt Svensk förening för anestesi och intensivvård. Specialistutbildningen ska innehålla såväl teori som praktik.²¹

Undersköterska

Intensivvårdsinriktad undersköterskeutbildning finns i dagsläget endast i begränsad omfattning. Intensivvårdsavdelningar måste därför själva svara för nödvändig påbyggnadsutbildning för de undersköterskor som deltar i omvårdnadsarbetet.²²

2.5 Händelseförloppet

Den 31 december 2019 mottar WHO ett pressmeddelande från Wuhan Municipal Health Commission. I pressmeddelandet står det att en ny typ av smittsam lunginflammation sprider sig i staden Wuhan i Kina.²³

Samtidigt får WHO:s avdelning för epidemier liknande information om ett kluster som blivit smittade av en lunginflammation av okänd härkomst i samma område. Flera internationella hälsoorganisationer får kännedom om hotet och efterfrågar mer information. Kort därefter skickar WHO ut varningar om den nya, då okända smittan som sprider sig.²⁴

Viruset får namnet SARS-COV-19 och misstänks härstamma från en djurmarknad i staden Wuhan där viruset spridit sig från levande djur till människor.²⁵ Den 19 januari 2020 meddelar WHO via Twitter att det första fallet av smitta mellan två människor är bekräftat.²⁶

Den 21 januari bekräftas det första fallet i USA, vilket var det första fallet på de amerikanska kontinenterna.²⁷

Det första personen som bekräftas smittad och befinner sig i Sverige är en kvinna i Jönköping den 31 januari 2020. Kvinnan har varit på besök i Wuhan och troligen smittats under sin vistelse där.²⁸

Dagen efter, den 1 februari, klassar den svenska regeringen covid-19 som en samhällsfarlig sjukdom efter begäran från Folkhälsomyndigheten.²⁹ Därefter går utvecklingen snabbt.

Den 25 februari har viruset spridits i världen i en sådan omfattning att Kina inte längre klassas som smittans epicentrum. Spridningen har i detta skede blivit som störst i bland annat Italien och Iran.³⁰

²¹ Svensk förening för anestesi och intensivvård. *Riktlinjer för svensk intensivvård*. Stockholm: Svensk förening för anestesi och intensivvård, 2015.

²² Svensk förening för anestesi och intensivvård. *Riktlinjer för svensk intensivvård*. 2015.

²³ WHO. *Timeline of WHO's response to COVID- 19*. Genève: World Health Organization, 2020.

²⁴ WHO. *Timeline of WHO's response to COVID- 19*.

²⁵ TT. *Råttor och varg till salu på Kinas virusmarknad*. Stockholm: Aftonbladet, 2020.

²⁶ WHO. *Timeline of WHO's response to COVID- 19*. Genève: World Health Organization, 2020.

²⁷ WHO. *Timeline of WHO's response to COVID- 19*.

²⁸ Krisinformation. *Första bekräftade fallet av coronaviruset i Sverige*. Stockholm: Krisinformation. 2020.

²⁹ Jonas Löfvenberg. *Coronaviruset klassas som samhällsfara av regeringen*. Stockholm: SVT Nyheter, 2020.

Den 11 mars 2020 klassar WHO viruset som en pandemi.³¹ Samma dag får Sverige sitt första dödsfall efter att en smittad avlidit i Stockholm.³²

Den 26 mars kallar statsepidemiologen Anders Tegnell för dag noll. Dag noll är den dag då kurvan över svårt sjuka börjar stiga mycket brant, enligt statsepidemiologen.³³

³⁰ WHO. *Coronavirus disease 2019 (COVID-19) Situation report - 36*. Genève: World Health Organization, 2020.

³¹ Svenska Dagbladet. *WHO: Corona en pandemi*. Stockholm: Svenska Dagbladet, 2020.

³² Frida Claesson. *En person har avlidit till följd av coronaviruset*. Stockholm: SVT Nyheter, 2020.

³³ Tommy Bergman. *Tegnell: "Inte aktuellt att sätta Stock i karantän i nuläget"*. Stockholm: SVT Nyheter, 2020.

3 Syfte och frågeställningar

3.1 Syfte

Syftet med uppsatsen är att studera hur intensivvårdspersonal upplever medias rapportering av intensivvården under covid-19 samt huruvida den ökade rapporteringen påverkar dess yrkesidentitet. Studiens samtliga frågeställningar besvaras genom en analys av intensivvårdspersonalens individuella intervjuer.

3.2 Frågeställningar

- Hur upplever intensivvårdspersonalen medias rapportering om deras yrke till följd av covid-19? Stämmer den överens med deras verklighet?
- Påverkas intensivvårdspersonalens yrkesidentitet av medias rapportering om intensivvården? I så fall; hur och till vilken grad?

4 Tidigare forskning

I dagsläget finns det inte mycket forskning kring covid-19 och dess påverkan. För vår studie är det relevant att hitta underlag för hur covid-19 påverkar samhället i allmänhet och intensivvårdspersonal i synnerhet.

Det finns tidigare forskning kring hur epidemier och pandemier framställts i media men ingen som riktar sig specifikt mot yrkesidentitet och ett yrke i fokus. Det finns därför en forskningslucka kring tidigare pandemier i relation till media med fokus på intensivvårdspersonal.

4.1 Ebolautbrottet i brittiska medier

Vid Manchesters universitet genomfördes en fallstudie om ebolautbrottet 2014 – 2015 i relation till hur det rapporterades om utbrottet i brittisk media. Studiens syfte är att i kronologisk följd granska de olika gestaltningarna i media och sätta dem i relation till de åtgärder Storbritannien tog till vid tiden för den granskade gestaltningen i fråga. Slutligen har studien som syfte att för framtida pandemier få en överblick över medias roll och påverkan på samhället innan eller under en pandemi.³⁴

Undersökningen av rapporteringen kring ebola i Storbritannien visar att media vid vissa tillfällen reproducerat felaktiga uppgifter. Det har i sin tur inte hjälpt ändamålet att sprida samhällsnyttig information till medborgare. På längre sikt är risken att det reducerar den öppna debatten och samtalet om vilka åtgärder som är mest hjälpsamma att ta till när det gäller smittsamma sjukdomar.³⁵

4.2 Rapportering om ebola i svenska medier

I Emilia Dias studie undersöks, genom en kritisk diskursanalys, hur två av Sveriges största tidningar, Dagens Nyheter och Aftonbladet, framställer Ebola och dess spridning under oktober 2014.

Genom granskning av artiklar om Ebola och genom användning av tidigare forskning som rör medias rapportering om smittsamma sjukdomar, undersöks det hur media bidrar till att skapa mediepanik.³⁶ Studiens slutsats är att trots att ebolaepidemin aldrig fick fäste utanför Afrika, skrev media om en kommande kris när enstaka fall av sjukdomen upptäcktes i Europa.³⁷

Hon upptäcker hur media intensifierar innehållet och språket när sjukdomen upptäcks i Europa. När artiklar skrevs om ebolasmittan i Afrika betonade båda tidningarna tydligt att det var en avlägsen smitta långt bort från oss. På grund av det förändrade språkbruket som

³⁴ Elisa Pieri. *Media framing and the Threat of Global Pandemics: The Ebola Crisis in UK Media and Policy Response*. Sociological Research Online, 2019.

³⁵ Pieri. *Media framing and the Threat of Global Pandemics: The Ebola Crisis in UK Media and Policy Response*.

³⁶ Emilia Dia. *"Ebola har nu nått Europa": En kritisk diskursanalys av nyhetsrapporteringen om ebola i svenska medier*. Stockholm: Stockholms universitet, 2015.

³⁷ Dia. *"Ebola har nu nått Europa": En kritisk diskursanalys av nyhetsrapporteringen om ebola i svenska medier*.

används i de två granskade tidningarna uppstår en form av mediepanik och en oro för kris och risk för utbredd smitta.³⁸

Den alarmerande bilden som media målar upp kan gå att applicera i vår studie när vi undersöker hur intensivvårdspersonalen uppfattar medierapportering under covid-19. Även om sjukdomen fått fäste i Sverige kan bilden anses alarmerande och tolkas av intensivvården som mediepanik. Det kan komma att ha en direkt påverkan på intensivvårdspersonalens förtroende för svensk media.

4.3 Strategier under rapporteringen om svininfluensan

I en studie granskar Sara Gaziani och Maida Mujkanovic de strategier Aftonbladet använde sig av under rapporteringen om svininfluensan.³⁹ Dess syfte är att granska de strategier som Aftonbladet använt sig av i sitt försök att övertyga människor om hur farlig svininfluensan var. Studien innefattar olika strategier som media följer för att påverka individer som tar del av media. Författarna vill få svar på hur stor makt medias rapportering har.

De har valt att utgå ifrån Foucaults teori om makt. Teorin utgår från att makten kan komma från staten i första hand. Det innebär att användningen av strategier och retoriska begrepp blir nödvändig för att påverka och övertyga läsarna. Studien kommer fram till att journalister redan har latent budskap för att försöka övertyga människor att känna, tycka och tänka på ett visst sätt genom sin rapportering.⁴⁰

4.4 Där bor journalisterna

I studien från 2015 har Institutet för mediastudier samlat information och sammanställt den geografiska spridning av den svenska journalistkåren.⁴¹

Enligt mätningen så bodde nästan hälften av Sveriges yrkesverksamma journalister i Stockholms län 2015. Stockholms län utgör 23 procent av befolkningen i landet.⁴² Det visar tydligt hur överrepresenterade landets storstadsområden är.

268 av Sveriges 290 kommuner är underrepresenterade i journalistiken. Studien visar också att det finns elva kommuner i landet som saknar journalister.⁴³

Då respondenterna är utspridda över ett antal regioner i Sverige med en varierande befolkningstäthet finns det skillnad i antalet journalister och redaktioner där de bor. Det kan finnas en koppling mellan hur intensivvården framställs i media med var journalistkåren bor och är yrkesverksamma. Bilden av yrket som återges i medierapporteringen behöver därför inte överensstämma med den upplevelse respondenterna har haft i den region de arbetar.

³⁸ Emilia Dia. "Ebola har nu nått Europa": En kritisk diskursanalys av nyhetsrapporteringen om ebola i svenska medier. Stockholm: Stockholms universitet, 2015.

³⁹ Sara Gaziani och Maida Mujkanovic. *Mediestrategier: En kritisk granskning om vilka strategier Aftonbladet använde under rapporteringen om svininfluensan*. Halmstad: Högskolan i Halmstad, 2011.

⁴⁰ Gaziani och Mujkanovic. *Mediestrategier: En kritisk granskning om vilka strategier Aftonbladet använde under rapporteringen om svininfluensan*.

⁴¹ Institutet för mediastudier. *Där bor journalisterna*. Visby: Institutet för mediastudier, 2015.

⁴² Institutet för mediastudier. *Där bor journalisterna*.

⁴³ *ibid.*

4.5 Media och yrkesidentitet hos socialsekreterare

Likt syftet i vår studie har Josefin Söderhagen genom en kvalitativ intervjustudie undersökt om och hur en yrkesgrupps yrkesidentitet påverkas när den granskas i media.⁴⁴ Studien undersöker socialsekreterares yrkesidentitet. Socialsekreterare är, likt sjukvårdspersonal, en del av gruppen gräsrotsbyråkrater.⁴⁵

Slutsatsen är att socialsekreterare ofta framställs negativt i media, vilket påverkar deras yrkesidentitet. Som följd blir socialsekreteraren osäker i sitt arbete. De kan även känna motstånd i sitt arbete från både patienter och allmänheten.⁴⁶

Utefter den negativa bilden som media skapat kan socialsekreterare välja att forma sin egen yrkesidentitet ur den negativa bilden eller aktivt motarbeta den. Söderhage upptäcker även att det oftast är socialsekreterare som är nya inom yrket som påverkas mest av medias bild och därför formar sin yrkesidentitet mest därur.⁴⁷

4.6 Sjukvårdspersonalens psykiska ohälsa under epidemi och pandemi

I en studie gjord i Italien och Schweiz undersöks konsekvenser för vårdpersonal som jobbar med epidemier och pandemier. Ambitionen är att forskningen ska kunna bidra till processen att ta fram en preventionsplan för att förhindra att sjukvårdspersonal drabbas av långvariga psykosociala men.

Studiens material utgörs av insamlat resultat från 36 olika studier som undersöker sjukvårdspersonalens psykiska tillstånd under en pågående epidemi eller pandemi i olika delar av världen (SARS-CoV, NIH1, MERS, COVID-19).

Många av studierna poängterar särskilt de höga nivåer av stress, ångest och depression som rapporteras hos sjukvårdspersonal under och efter arbetet med en epidemi eller pandemi. I kombination med den sociala isolering som de lever under kan det leda till långvariga negativa effekter på deras psykiska tillstånd.⁴⁸

4.7 Yrkesidentitet i relation till yrkets kapital

Det utförs studier som undersöker yrkesidentitet i relation till yrkets kapital. En intervjustudie utförd vid University of Auckland på Nya Zeeland⁴⁹ undersöker hur yrkesidentiteten ser ut hos socialarbetare som är specialiserade på hälsa. Studien undersöker hur yrkesidentiteten är formad och sätter den i relation till kunskap, kvalifikationer och kapital av yrket. När

⁴⁴ Josefin Söderhagen. *Media och yrkesidentitet - Hur socialsekreterare konstruerar sin yrkesidentitet utifrån medias framställningar av yrke*. Göteborg: Göteborgs universitet, 2009.

⁴⁵ Michael Lipsky. *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation, 2010.

⁴⁶ Josefin Söderhagen. *Media och yrkesidentitet - Hur socialsekreterare konstruerar sin yrkesidentitet utifrån medias framställningar av yrke*. Göteborg: Göteborgs universitet, 2009.

⁴⁷ Söderhagen. *Media och yrkesidentitet - Hur socialsekreterare konstruerar sin yrkesidentitet utifrån medias framställningar av yrke*.

⁴⁸ Serena Barello och Anna Falcó-Pegueroles och Debora Rosa och Angela Tolotti och Guendalina Graffigna och Loris Bonetti. *The psychosocial impact of flu influenza pandemics on healthcare workers and lessons learnt for the COVID-19 emergency: a rapid review*. International Journal of Public Health, 2020, 1205-1216.

⁴⁹ Liz Beddoe. *Health social work: Professional identity and knowledge*. Auckland: University of Auckland, 2020, 24-40.

yrkesrollens värderingar utmanas eller tvingas omvärderas är det av intresse att undersöka yrkesgruppens upplevelser.

Bakgrunden till studien är en avhandling som skrevs vid Deakin University. I avhandlingen definieras innebörden av ett yrkes kapital; kapitalet synliggörs av yrkesgruppens relation till samhället. Två av punkterna som avgör hur stort ett yrkes kapital är: huruvida det finns en tydlig arbetsroll och väl avgränsat område för yrkesutövningen samt om yrket synliggörs och erkänns som samhällsnyttigt för allmänheten.⁵⁰

⁵⁰ Liz Beddoe. *Health social work: Professional identity and knowledge*. Auckland: University of Auckland, 2020, 24-40.

5 Teori

För att undersöka yrkesidentiteten hos intensivvårdspersonal i relation till media utgår vi från ett teoretiskt ramverk som utgörs av teorier om yrkesidentitet, dagordning, gestaltning och nyhetsvärdering.

5.1 Yrkesidentitet

Det teoretiska ramverket i den här uppsatsen har arbetats fram med inspiration från Josefin Söderhagens kandidatuppsats i socialt arbete: *Media och yrkesidentitet - Hur socialsekreterare konstruerar sin yrkesidentitet utifrån medias framställningar av yrket*.⁵¹

I den uppsatsen används Michael Lipskys teori om gräsrotsbyråkrater⁵² för att definiera yrkesgruppen vars yrkesidentitet ska studeras. Teorin används i studien för att identifiera yrkeskategorin intensivvårdspersonal och hur deras yrkesidentitet formas.

Gräsrotsbyråkrater jobbar under följande omständigheter:

1. Resurserna räcker aldrig till att utföra det jobb som förväntas av arbetarna.
2. Kraven för arbetet tenderar att öka i takt med att tillgångarna ökar.
3. De uppsatta målen på jobbet är ofta vaga, otydliga eller motstridiga.
4. Arbetarnas prestation i relation till målet är ofta svår eller omöjlig att mäta.
5. De som mottar hjälpen gör det sällan frivilligt. Det resulterar i att mottagarna sällan utgör den primära byråkratiska referensgruppen.⁵³

Lipsky beskriver gräsrotsbyråkraternas situation som att de konstant måste jobba mot både bristande information och tidsbegränsningar, och att beslutstagande alltid sker mot en kostnad av resurser och tillgång samt brist på information.⁵⁴

Lipsky resonerar kring hur gräsrotsbyråkraternas mål oftast är vaga och otydliga, och detta applicerar också tydligt på de utmaningar som intensivvårdspersonalen utsattes för och som i sin tur kan ha tydlig påverkan på bilden av deras yrkesidentitet. Lipskys definition av gräsrotsbyråkrater tar även upp den ständiga förväntan på att yrkesgruppen ska finnas tillgänglig och utföra sitt arbete till högsta grad.

Stenbock-Hult skriver i kontrast till Lipskys teori att den som arbetar inom sjukvården måste balansera patientens behov med sin egen självständighet. Det här för att konstant vara kapabelt att ge patienten den vård och omsorg som utlovats. Samtidigt får vårdarens egna känslor och intryck inte blandas med patientens.⁵⁵ Det kan anses som en motsägelse av

⁵¹ Josefin Söderhagen. *Media och yrkesidentitet - Hur socialsekreterare konstruerar sin yrkesidentitet utifrån medias framställningar av yrke*. Göteborg: Göteborgs universitet, 2009.

⁵² Michael Lipsky. *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation, 2010.

⁵³ Lipsky. *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. 27-28.

⁵⁴ *ibid*.

⁵⁵ Bettina Stenbock-Hult. *Identitet i vårddyrket*. Helsingfors: Helsingfors svenska sjukvårdsinstitut, 1989.

Lipskys teori som innebär att det ständiga medgivandet mot patienten står i fokus för gräsrotsbyråkratens yrkesidentitet.⁵⁶

Yrkesidentiteten bildas snarare ur den utbildning, yrkesgrupp och personlighet som sjukvårdspersonalen besitter, snarare än de fem punkter som Lipsky redogör för i sin definition av gräsrotsbyråkrater och dess yrkesidentitet.

Vidare beskrivs hur sjukvårdarens yrkesidentitet som ett konstant strävande efter förhållningssätt mellan vårdaren och patienten och mellan kollegor och team-medlemmar.⁵⁷ Sjukvårdarens identitet är på så sätt avgörande för vårdrelationen och kräver att ens personliga identitet spelar in i yrket. Empati och intuition är ett absolut krav för att förstå patientens behov korrekt samtidigt som vårdaren måste vara stark nog att sätta egna gränser och tydligt kunna skilja på patientens och ens egna upplevelser och känslor.⁵⁸

Både Lipsky och Stenbock-Hult kommer fram till slutsatsen, trots motsägelser i teorierna, att yrkesidentitet formas utifrån de förutsättningar man jobbar utifrån.⁵⁹ Däremot pekar Stenbock-Hult tydligare på hur andra faktorer så som utbildning, arbetsmiljö och personlighet bidrar till förandet av en stark och tydlig yrkesidentitet.⁶⁰

5.2 Dagordningsteorin

För att förstå medias agenda utgår studien från Adam Shehata's förklaring av dagordningsteorin.⁶¹ Media har makten att välja vad som ska rapporteras om och media är medveten om hur mycket genomslagskraft en nyhet kan tänkas få. Det är där agenda setting och dagordningsteorin kommer in.⁶² Man kom fram till att de sakfrågor som dominerat mediernas dagordning även betraktades som de viktigaste samhällsproblemen av de väljarna. Genom en stor rapportering om covid-19 kan det förmodas att det är ett viktigt samhällsproblem och det finns stor angelägenhet att hålla sig uppdaterad om det.

När media bevakar och granskar en yrkesgrupp i högre grad på grund av ett skeende, i detta fall sjukvården och covid-19, riktas ett helt annat fokus på benämnda yrkesgrupp. Rapporteringen kan uppfattas negativ så väl som positiv.

Adam Shehata skriver om McCombs och Shaws studie från 1972. Efter att ha analyserat resultatet av presidentvalet 1968 kunde de visa på att de sakfrågor som dominerat mediernas dagordning även betraktades som de viktigaste samhällsproblemen av väljarna. McCombs fortsätter med att konstatera:

⁵⁶ Michael Lipsky. *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation, 2010.

⁵⁷ Bettina Stenbock-Hult. *Identitet i vårddyrket*. Helsingfors: Helsingfors svenska sjukvårdsinstitut, 1989, 49.

⁵⁸ Stenbock-Hult. *Identitet i vårddyrket*. 1989, 50.

⁵⁹ Michael Lipsky. *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation, 2010

⁶⁰ Bettina Stenbock-Hult. *Identitet i vårddyrket*. Helsingfors: Helsingfors svenska sjukvårdsinstitut, 1989, 94.

⁶¹ Adam Shehata. Journalistikens dagordningar och gestaltningar. *Handbok i journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur, 2019, 337-348.

⁶² Maxwell McCombs och Donald Shaw. *The agenda-setting function of the mass media*. Oxford: Public Opinion Quarterly, 1972, 176-187.

”Journalistiken påverkade opinionen genom att lyfta fram vissa sakfrågor i sin rapportering men tona ned andra.”⁶³

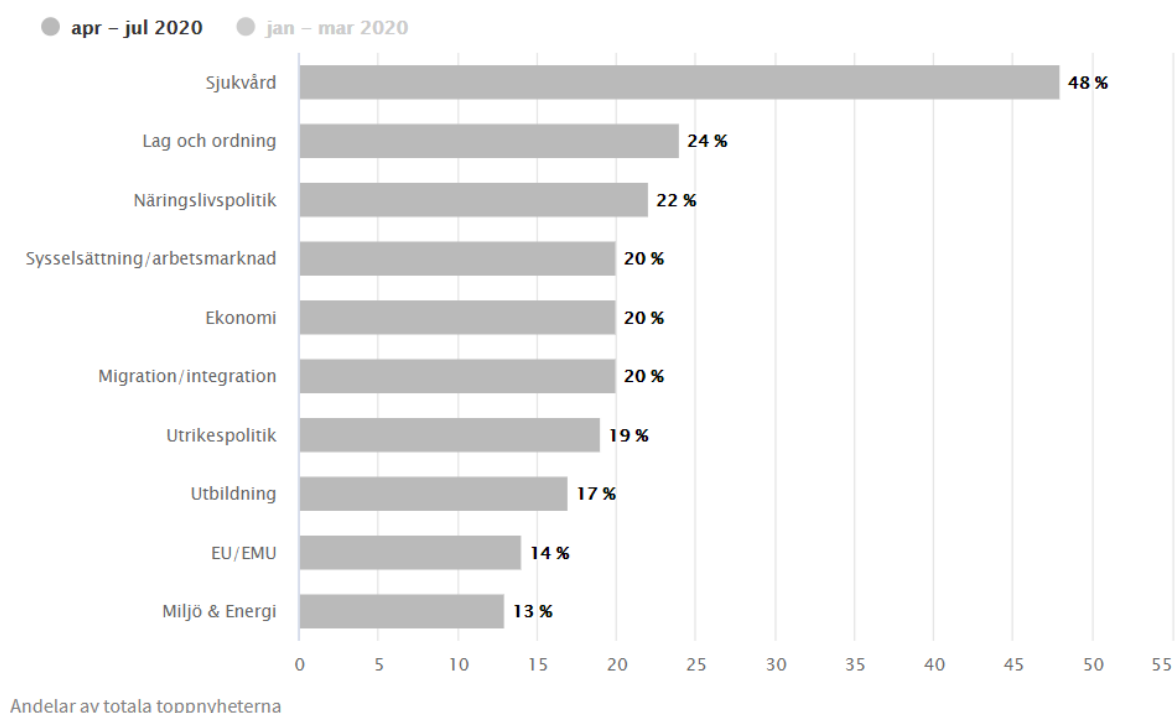
Teorin kan kopplas till vår studie på det sätt att de val som redaktionen gör kring rapporteringen om covid-19 kan påverka hur viktigt allmänheten tycker att det är att ta del av informationen.

En världsomfattande pandemi kommer att utgöra en stor del av medias rapportering till följd av att det påverkar flera delar i samhället. Det blir som följd en del av till exempel diskussioner kring kultur, sport och politik, då flera sammankomster ställs in.

En bild från Sveriges radio visar hur sjukvården dominerar rapportering i tidningar, nyhetssajter, radio och TV under våren och sommaren. Vi kan förmoda att covid-19 påverkar sjukvården i stor grad.⁶⁴

I Sveriges Radio och Kantar Sifos mätning av toppnyheter april – juli 2020 visas ett rekordstort intresse för sjukvård, näringslivsfrågor, sysselsättning och äldreomsorg. Ekots politiska kommentator Fredrik Furtenbach gör analysen att det ökade intresset för just de frågorna är en konsekvens av covid-19.⁶⁵

Figur 5.1 Andelar av toppnyheter publicerade av Sveriges Radio och Kantar Sifos ”Mediemätaren”.

⁶³ Adam Shehata. Journalistikens dagordningar och gestaltningar. *Handbok i journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur, 2019, 337-348.

⁶⁴ Sveriges radio. *Grafik: Mediemätaren oktober 2020*. Stockholm: Sveriges radio, 2020.

⁶⁵ Sveriges radio. *Grafik: Mediemätaren augusti 2020*.

5.3 Gestaltningsteorin

För att undersöka hur intensivvårdspersonalens yrkesidentitet påverkats av mediebevakningen utgår studien även från gestaltningsteorin.⁶⁶ Gestaltningsteorin utgår från att kommunikation påverkar samhällsmedborgarnas uppfattning av världen. Gaye Tuchman beskrev år 1978 gestaltningsteorin och begreppet ”framing”.⁶⁷

Nyhetsmedierna fungerar som ett fönster mot det som händer i världen för många som konsumerar nyheter. Gaye Tuchman menar däremot att fönstret aldrig är en objektiv spegling av hur något är. Hur en nyhet eller skeende gestaltas är därför relevant då det kan komma att påverka uppfattningen åt en viss riktning. För denna studie är gestaltningsteorin av vikt för att ta reda på hur intensivvårdspersonalen uppfattar mediernas spegling av deras arbete med covid-19.⁶⁸

Utifrån medias rapportering om intensivvården formas samhällets syn på yrkesgruppen. Eftersom mediernas gestaltning aldrig kan vara en helt objektiv spegling av verkligheten kan det tänkas påverka hur intensivvårdspersonalen formar sin egen yrkesidentitet.⁶⁹

”News framing effects theory” skriver Lecheler och de Vreese om i sin bok som går igenom och exemplifierar gestaltningens effekter på den som exponeras för nyheten. Hur nyheten tas emot beror på tre faktorer: inom vilken ram nyheten gestaltas, vilken slags nyhet det rör sig om samt vilken typ av person som tar emot nyheten.⁷⁰

Journalisten är en aktiv aktör som under gestaltningsprocessen bör påvisa material som bygger på korrekta uppgifter. Materialet från andra aktörer ska därför alltid granskas av journalisten innan publicering för att förhindra att skeenden eller uppgifter är framtvingade av yttre aktörer (ekonomiska, politiska, sociala et cetera).⁷¹

Exempel på interna faktorer som kan ha en inverkan av hur något gestaltas är nyhetsvärdering och redaktionella riktlinjer.⁷²

5.4 Teorin om nyhetsvärdering

För att analysera rapporteringens påverkan på intensivvårdspersonalens yrkesroll och yrkesidentitet utgår studien från teorin om nyhetsvärdering.

Det är mer troligt att en nyhet hamnar på dagordningen om den är relevant och av intresse för allmänheten. En nyhet berör allmänheten mer om den utspelar sig kulturellt och geografiskt nära. Det är dessutom ofta intressant om nyheten handlar om negativa företeelser eller problem.

⁶⁶ Adam Shehata. Journalistikens dagordningar och gestaltningar. *Handbok i journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur, 2019, 337-348.

⁶⁷ Gaye Tuchman. *Making News: A study of the construction of reality*. New York: Free press, 1978.

⁶⁸ Tuchman. *Making News: A study of the construction of reality*.

⁶⁹ Adam Shehata. Journalistikens dagordningar och gestaltningar. *Handbok i journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur, 2019, 337-348.

⁷⁰ Sophie Lecheler och Claes H. de Vreese. *News Framing Effects: Theory and Practice*. Abingdon-on-Thames: Routledge, 2018.

⁷¹ Lecheler och de Vreese. *News Framing Effects: Theory and Practice*.

⁷² *ibid*.

En annan faktor som spelar in är hur redaktionens format ser ut och vilka slags berättartekniker som används. Exempel: tillspetsning, förenkling, polarisering, konkretion, personifiering, intensifiering och stereotypisering.

Det är viktigt att nyheterna som hamnar på dagordningen väcker intresse hos allmänheten. Då är det en fördel om nyheten i fråga inte ställer några stora krav på publikens förkunskaper. Är nyheten svår att förstå blir det också svårt att få ett intresse för nyheten.⁷³

⁷³ Jesper Strömbäck. Journalistikens nyhetsurval och nyhetsvärderingar. *Handbok i journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur, 2019, 171-183.

6 Metod

Nedan följer en redogörelse för hur vi gått tillväga i utförandet av studien och hur vi kommit fram till urval och material. Vi motiverar vårt val av metod samt utvärderar huruvida vår valda metod och material har hjälpt oss att besvara frågeställningarna och uppnå syftet.

För att besvara våra frågeställningar har vi valt att göra en kvalitativ intervjuanalys. Då vi gör längre intervjuer med ett fåtal respondenter anser vi att det är motiverat att arbeta med en kvalitativ metod.

Vi analyserar ett mindre antal intensivvårdspersonal och deras intervjusvar. Vårt syfte är inte att dra generella slutsatser om intensivvårdspersonal utan snarare att analysera mer djupgående. Skulle studien dra generella slutsatser hade en kvantitativ metod varit mer användbar.

6.1 Kvalitativ intervjustudie

Vår studie har som syfte att ge en bild av hur tio respondenter som arbetar inom intensivvården i Sverige har upplevt svensk medias rapportering om intensivvården. Respondenterna får även frågor om sin yrkesidentitet samt huruvida media har en påverkan på yrkesidentiteten eller det vardagliga arbetet för respondenten. Vi har spelat in och transkriberat intervjuerna för att kunna redogöra för ett resultat.

6.2 Tillvägagångssätt

Förutom några planeringsmöten i ett tidigt skede har vi utfört allt arbete med studien via Zoom. Vi har gått tillväga genom att intervjua tio personer som arbetat inom intensivvården under covid-19 (undersköterskor, sjuksköterskor samt läkare). Vid varje intervju medverkade en intervjuare samt en intervjuperson. Till en början var vår plan att alla tre (alternativt två) intervjuare skulle medverka vid varje intervju. Fördelen med ett sådant upplägg hade varit att vi dels hade fått medverka vid fler intervjuer, vilket hade kunnat vara en fördel när vi sedan analyserade svaren. Utöver det hade det också kunnat minska risken för att intervjuerna genomfördes på olika sätt. En fördel med att vi var ensam intervjuare var att det bidrog till en jämnare maktbalans i intervjusituationen. Intervjuerna tog mellan 30-60 minuter att genomföra.

Intervjuguiden utformades utifrån studiens frågeställningar och inspirerades av intervjuguiden i ”Media och yrkesidentitet - Hur socialsekreterare konstruerar sin yrkesidentitet utifrån medias framställningar av yrke”.⁷⁴

Det var viktigt att intervjupersonerna fick samma definition av de olika begreppen så att frågorna kunde besvaras utifrån samma premisser. Vi valde att definiera begreppen som vi ställde frågor om för att på så sätt undvika missförstånd under intervjun.

För att säkerställa att frågorna i intervjuguiden både fungerade bra i en intervju och kunde användas för att svara på våra frågeställningar hade vi till en början ambitionen att göra minst

⁷⁴ Josefin Söderhagen. *Media och yrkesidentitet - Hur socialsekreterare konstruerar sin yrkesidentitet utifrån medias framställningar av yrke*. Göteborg: Göteborgs universitet, 2009.

en testintervju. På så sätt skulle vi kunna slipa något mer på frågorna, vilket hade varit en fördel när vi sedan gick igenom materialet. Vi upplevde svårigheter att få ihop tillräckligt med respondenter till studien i tid. Vi gjorde därför bedömningen att det inte var värt att genomföra en testintervju för att istället kunna påbörja resultat och analys i god tid.

6.3 Urval

Materialet vi utgick från för att besvara frågeställningarna bestod av transkriberingarna av intervjuerna samt den litteratur som vi hämtat teorierna ifrån.

Vi sökte intervjupersoner från Sveriges samtliga 21 regioner. Det valet gjorde vi på grund av svårigheten att hitta respondenter till studien. Till en början begränsade vi urvalet till Västra Götalandsregionen men vi insåg efter en tid att vi fick bredda vår sökning. En faktor som påverkade var att intensivvårdsavdelningarna var under stor arbetsbelastning då smittspridningen ökade runt den tid som vi skickade ut vår förfrågan.⁷⁵

Vår ursprungliga plan var att möta intervjupersoner fysiskt för intervjuer, vilket blev svårare i och med den förändrade samhällssituationen med en ökad smittspridning.⁷⁶ Efter de nya restriktionerna som började gälla den 29 oktober valde vi att istället använda oss av digitala funktioner.⁷⁷ Det var något som underlättade då vi beslutade att bredda vårt urval till alla Sveriges regioner. Trots att vi utökade vår sökning var det svårt att hitta tillräckligt många som kunde delta i studien. Vid ett flertal tillfällen fick vi till svar att de inte hade tid eller resurser att gå ut med förfrågan att delta i vår studie till intensivvårdspersonalen.

Vi intervjuade tre undersköterskor, fyra sjuksköterskor och tre läkare för studien. Alla gav sitt medgivande att vara med i studien genom att skriva under ett kontrakt. Samtliga hade under covid-19 arbetat på ett intensivvårdsavdelning i Sverige. Vi ansåg att det var viktigt att ha ambitionen att få så jämn spridning bland de tre yrkena som möjligt då det kunde vara av relevans när vi analyserade deras svar. Vi bedömde att en extra sjuksköterska inte skulle innebära en överrepresentation. Utöver att få jämn representation bland yrkena beslutade vi oss för att inte begränsa oss vare sig geografiskt eller i ålder. Vi resonerade att då det är en kvalitativ intervjustudie kommer vi inte kunna dra några generella slutsatser kring hur det ser ut för intensivvårdspersonalen.

6.4 Analys av materialet

När vi utfört samt transkriberat alla tio intervjuer diskuterade vi hur vi bäst skulle gå tillväga för att sortera och reducera materialet till det som var väsentligt i vår studie. Inför diskussionen om hur vi skulle planera arbetet läste vi om hur man analyserar kvalitativt material i boken ”Handbok i kvalitativa metoder”.⁷⁸ Det första vi gjorde var att gå igenom alla respondenternas svar, fråga för fråga.

⁷⁵ Folkhälsomyndigheten. *Antal fall av covid-19 i Sverige*. Stockholm: Folkhälsomyndigheten, 2020.

⁷⁶ Folkhälsomyndigheten. *Antal fall av covid-19 i Sverige*.

⁷⁷ Göteborgs stad. *Covid-19: Tillsammans minskar vi smittspridning*. Göteborg: Göteborgs stad, 2020.

⁷⁸ Jens Rennstam och David Wästerfors. Att analysera kvalitativt material. *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber, 2015, 220-236.

Processen var tidskrävande, men gav oss en viss uppfattning om vad respondenterna hade valt att prata om under intervjun.

Därefter skrev vi en sammanfattning av alla respondenternas enskilda svar. I det här skedet började vi dela in svaren i kategorier med övergripande teman som var relevanta för resultatet. Vi märkte dock att det vid vissa frågor var nödvändigt att gemensamt diskutera och resonera kring respondenternas svar. Det gjorde att vi lättare kunde sortera bort det som inte var relevant för våra frågeställningar. Vi anser att det här kommer göra resultatet trovärdigare.

När vi gått igenom respondenternas svar gick vi vidare till att välja ut och reducera de svar som kunde bidra till att svara på våra frågeställningar. Utöver det valde vi ut citat och sammanfattade de delar som inte var relevant för vårt syfte men som vi ändå bedömde var intressant att lyfta i analysen eller slutdiskussionen.

6.5 Problem med metod och material

6.5.1 Begreppet ”media”

Vi såg det som en självklarhet att begreppet media skulle innefatta papperstidningar, nyhetsappar och webbtidningar. Ett problem vi stötte på under intervjuerna var att respondenten inkluderade myndigheter och sociala medier som media när de svarade på frågor kring media. Begreppet media hade stärkts om vi hade förtydligat definitionen av media till varje respondent. Nu tänkte respondenterna fritt i samband med att vi försökte rikta tillbaka fokus till nyhetsmedier under intervjuerna. Det resulterade i att vi fick ett något otydligt svar från några respondenter.

6.5.2 Frågor som var för breda eller odefinierade

Vi märkte ett flertal gånger att respondenten missförstod frågan och därför svarade på något annat. I efterhand inser vi att vi borde ha definierat vissa av frågorna tydligare. En testintervju hade varit till hjälp för att minimera risken för sådana problem.

”Anser du att bilden av ditt yrke i media ändrades när det var som mest arbete för intensivvården?”

Den här frågan kan tolkas på flera sätt. Vi avsåg att fråga huruvida medias porträttering av yrket ändrades i takt med ökad smittspridning och fler patienter. Det framgår dock inte tydligt. Alla intensivvårdsavdelningar hade inte en ökad smittspridning under samma tidsperiod.

6.5.3 Problematiken med att hitta respondenter

Vi behövde kontakta Sveriges 21 regioner varav tio respondenter från olika regioner därefter deltog på intervju. Av respondenterna är två kontaktade utan att ha blivit tillfrågade via sin arbetsplats. Tre av respondenterna är medlemmar i ett fackligt förbund där förbundet hänvisat till potentiella intervjupersoner. Vi är medvetna om att fackliga medlemmar kan vara mer engagerade och medievana än övriga respondenter. Däremot kan vi inte med klarhet visa att det skulle ha påverkat resultatet.

7 Resultat och analys

Nedan följer resultatet av vår studie samt analyser kring svaren.

7.1 Presentation av respondenter

Alla tio respondenter har under året varit verksamma inom intensivvården i Sverige. Respondenterna arbetar som läkare, sjuksköterska eller undersköterska. De är mellan 35 och 70 år gamla.

7.1.1 Undersköterskor inom intensivvården

Intensivvårdsundersköterska 1, man. Jobbat inom vården sedan 2004, inom intensivvården sedan 2013. Tar del av nyheter digitalt via mobilappar. Tittar inte ofta på TV-nyheter. Tar inte del av lokaltidning.

Intensivvårdundersköterska 2, kvinna. Jobbat inom vården sedan 1975, inom intensivvården sedan 1994. Tar del av nyheter främst via dagstidning. Tittar på TV-nyheter i mån av tid.

Intensivvårdsundersköterska 3, kvinna. Jobbat inom vården sedan cirka 1985, inom intensivvården sedan 2018. Tar del av dagstidningar och kvällstidningar digitalt via nyhetssajter. Tittar på TV-nyheter.

7.1.2 Sjuksköterska inom intensivvården

Intensivvårdssjuksköterska 1, kvinna. Jobbat inom vården sedan 1988, inom intensivvård sedan 1992. Tar del av kvällstidningar digitalt via mobilappar. Tittar på TV-nyheter. Läser de avgiftsfria artiklarna via lokaltidningen digitalt.

Intensivvårdssjuksköterska 2, kvinna. Jobbat inom vården sedan 2006, inom intensivvård sedan 2008. Tar del av dagstidningar digitalt via mobilappar.

Intensivvårdssjuksköterska 3, man. Jobbat inom vården sedan 1981, inom intensivvården sedan 2011. Tar del av minst en dagstidning dagligen i pappersform eller via nyhetssajt. Läser lokaltidningen. Tittar på TV-nyheter ibland.

Intensivvårdssjuksköterska 4, man. Jobbat inom vården sedan cirka 2000, inom intensivvården sedan 2018. Tar del av nyheter via nyhetssajter ibland. Tittar på TV-nyheter. Tar del av lokalnyheter.

7.1.3 Läkare inom intensivvården

Intensivvårdsläkare 1, man. Jobbat inom vården sedan 1975, inom intensivvården sedan 1978. Tar del av två dagstidningar dagligen. Tittar på TV-nyheter.

Intensivvårdsläkare 2, man. Jobbat inom vården sedan 2005, som läkare sedan 2008, inom intensivvården sedan 2012. Tar del av nyheter digitalt via mobilappar. Lyssnar mycket på radio-nyheter. Tittar på TV-nyheter. Tar del av lokaltidningen periodvis.

Intensivvårdsläkare 3, man. Jobbat inom vården sedan 2006, inom intensivvård sedan 2014. Tar del av dagstidningar och kvällstidningar digitalt via mobilappar och nyhetssajter.

7.2 Presentation av Sveriges sjukvårdsregioner och intensivvårdsavdelningar

Sverige är indelat i sex sjukvårdsregioner.⁷⁹ Det finns 84 intensivvårdsavdelningar i Sverige. 2019 var 83 av dem medlemmar i Svenska Intensivvårdsregistret. Under 2020 beräknas alla 84 intensivvårdsavdelningar vara medlemmar i Svenska Intensivvårdsregistret.⁸⁰ Antalet som har fått intensivvård för covid-19 i Sverige den 3 januari 2021 är 4211 patienter.⁸¹

7.3 Förtroende för media

Respondenterna har olika stort förtroende för de nyhetsmedier som finns tillgängliga idag. De har olika nyhetsvanor och de utgår från sin egen nyhetskonsumention. Flera av de medverkande ser fördelen med att ifrågasätta informationen de får av media.

En respondent känner ett stort förtroende för de etablerade nyhetsmedierna i Sverige, särskilt för Dagens Nyheter. En annan har stort förtroende för public service men lågt förtroende för kvällstidningar.

Ett flertal av intensivvårdspersonalen uppger att det är viktigt för dem att ifrågasätta nyhetsmediernas trovärdighet. Kvällstidningar är mer sensationslystna än vad dagstidningar är, enligt respondenterna i studien.

Två respondenter har betydligt lägre förtroende för media än de övriga som medverkar. En läkare uppger att han utgår från att nyheten saknar trovärdighet tills den bekräftas av fler nyhetskällor.

”Jag tar in det som intresserar mig, så letar jag upp andra källor så jag kan verifiera det som står i tidningen. För att där är jättemycket som är oerhört vinklat och många gånger kanske inte helt rätt heller(...)” - Läkare 1

En sjuksköterska har på senare tid fått ett lägre förtroende för media. Han kände tidigare ett stort förtroende för SVT, vars trovärdighet han anser har minskat under covid-19.

7.4 Hjaltebilden i rapporteringen

Det har stundtals målats upp en hjältebild av yrkesrollerna enligt en del av respondenterna som medverkar i studien. Skillnader märks i yrkesrollen till följd av mediebevakningen under covid-19. De känner att det är en positiv upplevelse att bli upplyfta och hyllade av allmänheten. Det är något de inte varit bortskämda med under sitt yrkesliv tidigare.

En sjuksköterska tycker sig märka skillnad i rapporteringen under de perioder när arbetsbelastningen blev tyngre inom intensivvården. Intensivvårdspersonalens arbetssituation porträtterades i rapporteringen och fungerade som en ögonöppnare för allmänheten. De blev plötsligt samhällets hjältar.

⁷⁹ Sveriges kommuner och regioner. *Regionernas prislistor*. Stockholm: Sveriges kommuner och regioner, 2020.

⁸⁰ Svenska intensivvårdsregistret. *Årsrapport 2019*. Stockholm: Svenska intensivvårdsregistret, 2020.

⁸¹ Svenska intensivvårdsregistret. *Covid-19 i svensk intensivvård*. Stockholm: Svenska intensivvårdsregistret, 2020.

En vanligt förekommande upplevelse hos intensivvårdspersonalen är att det har framkommit i media att intensivvården har gjort sitt yttersta och att det har varit ansträngande att arbeta under covid-19. Men samtidigt finns det de som är mer skeptiska till de så kallade ”hjältereportagen”. Anledningen är att de ibland tycker att media lägger mer fokus på att skapa en dramaturgisk spänning.

”Amen ett exempel är när man klappade för vårdpersonalen, amen jag blir bara matt liksom... aa vad fint att ni står på balkongen och klappar liksom... att det dras igång värsta reportagen om det liksom, istället för att fokusera på hur ska vi kunna hjälpa varandra i samhället och vårdpersonalen för att minska smittspridningen eller öka kunskapen om covid-19. Aa jag vet inte, det blir lite fel fokus ibland.” - Sjuksköterska 1

Intensivvårdspersonalen välkomnar uppmärksamheten i media. Även om fokuset ibland hamnar på fel ämnen, känns det bra att intensivvården äntligen får ta sin plats i media.

Det går att dra en koppling mellan hjältebilden och gestaltningsteorin.⁸² Två respondenter ställer sig kritiska till den gestaltningen och menar att de tagit sig an ett arbete som går ut på att rädda liv. Det innebär att den bild som andra har av intensivvården inte behöver vara intensivvårdspersonalens egen. Lipsky redogör för hur gräsrotsbyråkrater förväntas vara tillgängliga.⁸³ Det går att dra en parallell till hjältebilden på så sätt att intensivvårdspersonal räddar någon i nöd som behöver hjälp; den agerar hjälte utan att förvänta sig något i gengäld.

Intensivvårdspersonalen verkar inte uppfatta sig själva som hjältar utan blir istället överrumplade av den uppskattning som vården får ta emot i samband med covid-19. De är inte av uppfattningen att hjältebilden är något som bidrar till kunskap hos allmänheten, den bidrar i vissa fall endast med sensationsjournalistik.

Gaziani och Mujkanovic skriver om journalistens strategier för att fånga läsare och skapa engagemang. Nyheter som sänds ut idag är inte särskilt objektiva eller väsentliga utan avsändaren vill många gånger uppnå sensationsjournalistik.

”Med detta sagt, behöver det inte betyda att sådan journalistik inte har någon saklighet i sig. Dock brukar sensationella nyheter förstärkas på ett sådant sätt att mycket av själva relevansen hamnar i skymundan.”⁸⁴

I analysen av hur intensivvårdspersonalen gestaltas är det relevant att ha gestaltningsteorin och dess påverkan i åtanke. Det går inte att bortse ifrån gestaltningsteorins kärna: ”kommunikation påverkar samhällsmedborgarnas uppfattning av världen”.⁸⁵ För att kunna tänka steget längre är det av vikt att ställa sig frågan huruvida hjältebilden i slutändan resulterar i en positiv förbättring för gruppen som porträtteras. Det går att argumentera för att den positiva bilden stärker yrkesgruppen i sin yrkesidentitet. Det kan finnas en risk att

⁸² Gaye Tuchman. *Making News: A study of the construction of reality*. New York: Free press, 1978.

⁸³ Michael Lipsky. *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation, 2010.

⁸⁴ Gunnar Nygren. Nyhetsfabriken: journalistiska yrkesroller i en förändrad medievärld. I Gaziani och Mujkanovic. *Mediestrategier: En kritisk granskning om vilka strategier Aftonbladet använde under rapporteringen om svininfluensan*, 2011.

⁸⁵ Adam Shehata. Journalistikens dagordningar och gestaltningar. *Handbok i journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur, 2019, 337-348.

yrkesgruppens intressen inte tas på allvar; behöver en hjälte högre lön och förändrade arbetstider?

Gaye Tuchman hävdar bestämt att det inte är möjligt att spegla något som det faktiskt är; rapporteringen kommer alltid att vara en tolkning alternativt förenkling av skeendet i fråga.⁸⁶ Med det i åtanke finns det ytterligare en anledning att ifrågasätta huruvida hjältebilden gör någon nytta utöver att skänka tillfällig glädje för intensivvården.

Enligt dagordningsteorin anses media vara medveten om vilken typ av nyhet som kommer att få betydelse för allmänheten. Media gör en nyhetsvärdering och beslutar därefter vad som ska hamna på dagordningen.⁸⁷ Det här kan tänkas bidra till att en av respondenternas uppfattning; det blev en ökad medierapportering när intensivvården var som mest belastad, vilket blev en ögonöppnare för folk. Ifall media inte haft intensivvården högt upp på dagordningen hade hjältebilden kanske varit obefintlig, eller iallafall något nedskalad.

Den förändrade dagordningen, alltså den ökade uppmärksamheten på intensivvården och hjältebilden, tas emot både negativt och positivt av respondenterna. Ett flertal av respondenterna menar att uppmärksamheten varit upplyftande. Det var motiverande när allmänheten hyllade intensivvårdspersonalen. De som är mer kritiska anser dock att hjältebilden i rapporteringen bidrar med fel fokus på intensivvården. De anser därmed att rapporteringen är irrelevant.

7.5 Förändrad mediekonsumtion under covid-19

Tre av våra respondenter har gjort valet att inte ta del av nyhetsklipp eller nyhetsartiklar angående covid-19 då de tar del av mycket information om sjukdomen på arbetet. En av dem känner dock att text är lättare att distansera sig ifrån än vad rörligt material är. Det blir lätt överväldigande för dem att ta del av för mycket nyheter som rör covid-19.

”Den där tiden är lite mörk faktiskt. Man, eller jag, jag hade nog faktiskt inte teven och så på faktiskt för man orkade inte, man var så inne i sin egen bubbla. Så man lyssnade faktiskt mer annat än att ’oj vad det sprids’. Jag orkade inte ta in allt riktigt, jag hade nog med det vi hade.” - Undersköterska 2

De övriga respondenterna uppgav inte att de förändrade sitt sätt att konsumera nyheter. De upplever inte heller att de är överväldigade av nyhetsflödet.

En sjuksköterska berättar att hon inte vill minska sin nyhetskonsumtion, eftersom hon alltid är ute efter ny information och vill lära sig mer om det nya viruset. Hon tycker inte att informationen blir för överväldigande.

”(...) Jag vill veta liksom. Jag tycker om att vara med och utveckla och förbättra och gör man ju bäst om man är lite påläst liksom. Gärna omvärldsanalyser liksom, att man hör hur andra har det och så.” - Sjuksköterska 2

⁸⁶ Gaye Tuchman. *Making News: A study of the construction of reality*. New York: Free press, 1978.

⁸⁷ Maxwell McCombs och Donald Shaw. *The agenda-setting function of the mass media*. Oxford: Public Opinion Quarterly, 1972, 176-187.

Lipsky resonerar kring den ständiga förväntan på att yrkesgruppen ska finnas tillgänglig.⁸⁸ Intensivvårdspersonalens förändrade nyhetskonsumerande kan analyseras genom den teorin. Sjukvårdspersonal förväntas ha kunskap om sjukdomar och hur de botas. Det blir problematiskt när informationen om covid-19 är begränsad. Att bli påmind om sjukdomen utöver arbetstid genom nyhetsmedier blir överväldigande. Det ställer ännu högre krav på intensivvårdspersonalens tillgänglighet. Kanske handlar undvikandet av nyheter om att gräsrotsbyråkraten vill bevara sin yrkesidentitet och inte bli påverkad eller vilseledd av yttre faktorer.

En del av våra respondenter upplever att de haft en förändrad mediekonsumtion under covid-19. En uppgav att undvika medias rapportering var ett sätt att kunna fokusera på att utföra arbetet. För en del av respondenterna är det snarare ett sätt att inte utsätta sig för ökad påfrestning då arbetsbelastningen på intensivvården redan är så pass tung. Stenbock-Hult utgår ifrån att gräsrotsbyråkrater måste ha en klar identitet och att det egna jaget är ett arbetsredskap i vården.⁸⁹ Det förutsätter att personalen ska kunna leva sig in i en annan persons livssituation samtidigt som de ska hålla distans från den. Det är ett argument för att gräsrotsbyråkrater kan behöva dra ner på sin nyhetskonsumtion under sin lediga tid för att på så sätt bevara förnuft och kunna leverera på arbetstid.

Media är medvetna om att det som dominerar dagordningen påverkar allmänheten.⁹⁰ Covid-19 har utgjort en stor del av dagordningen. Det har lett till att intensivvårdspersonalen valt att undvika nyheter eller reducera sin nyhetskonsumtion under covid-19. Det kan antas att om rapporteringen varit mindre omfattande hade inte behovet funnits.

7.6 En verklig bild

Intensivvårdsavdelningarna har porträtteras verklighetstroget enligt undersköterskorna i studien. Särskilt betonar de att den påfrestande arbetssituationen har framgått i media.

Tre av sjuksköterskorna i studien anser att media målar upp en korrekt bild av intensivvården som den ser ut i större städer och att bilden är förankrad i verkligheten. De känner dock att den inte representerar hur just deras arbetsplats ser ut.

En sjuksköterska anser att media visar en förskönad bild av hur situationen på intensivvården är. Han anser inte att den är felaktig men att det finns en del sidor som inte visas i rapporteringen. Samtidigt som det rapporteras om en mindre belastning för intensivvården i Sverige, kan ett visst sjukhus stå i lågor. Sjuksköterskan tycker att rapporteringen som utgick från Folkhälsomyndighetens presskonferenser var förskönad.

"(...) som han Tegnell... hela tiden säger att 'nu planar kurvan, nu blir det bättre'. (...) när han står och säger att det håller på och planar då har vi liksom 90 graders uppförbacke... (...) det känns som att han har fått data från... jag vet inte var nånstans... Kalle Anka... (...) de

⁸⁸ Michael Lipsky. *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation, 2010.

⁸⁹ Bettina Stenbock-Hult. *Identitet i vårddyrket*. Helsingfors: Helsingfors svenska sjukvårdsinstitut, 1989, 75.

⁹⁰ Adam Shehata. Journalistikens dagordningar och gestaltningar. *Handbok i journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur, 2019, 337-348.

har mer rapporterat vad som... de tror folk vill höra än hur det verkligen är (...) så att det inte ska bli panik så man börjar samla på sig toapapper.” - Sjuksköterska 4

I och med berättelser om en belastad sjukvård och intensivvårdspersonal med skyltar som vädjar om att stanna hemma har media bidragit med artiklar innehållande känslolag argument för att få allmänheten att följa rekommendationerna.⁹¹ Det faktum att respondenterna upplever att arbetsbelastningen ofta belyses kan bero på att media bidragit till att influera vilka val allmänheten gör. Media kan därmed ha haft en roll i förebyggandet av smittspridning. Det anser även en respondent som tycker att både intensivvårdspersonal och journalister har ett samhällsansvar. Gestaltningsteorin innebär att hur media gestaltar ett skeende påverkar hur allmänheten uppfattar samma skeende. Var media placerar sitt fokus påverkar hur allmänheten uppfattar intensivvården och sjukdomen covid-19.

Vissa av respondenterna anser att media stundvis riktat fokus på fel saker under rapporteringen. Hjärtebilden är ett exempel på situation där avsikten varit god trots att gestaltningen upplevs vara alltför ensidig.

Den respondent som upplever att bilden av intensivvården är förskönad resonerar kring vilket perspektiv och vilken agenda nyhetsmedia rapporterar från. Då media är väl medvetna om gestaltningens kraft, väljer de stundvis att bortse från sensationsvärdet. Det är för att nå ut med viktig information som de anser att allmänheten behöver veta. Det kan innebära att medias ambition att fungera som en vägvisare och bidra med nödvändig information för allmänheten blir viktigare. Det är måhända inte det sensationella som är viktigast att få ut i det läget.

Det faktum att nästan hälften av Sveriges journalister bor och arbetar i Stockholms län kan komma att påverka medias gestaltning av intensivvården.⁹² Det här tyder på att gestaltningen i rikstäckande media avspeglar situationen på intensivvårdsavdelningar i storstadsområden i högre grad än övriga Sverige.⁹³ Det ger en missvisande bild av hur belastad intensivvården faktiskt är i övriga svenska regioner.

Trots att flera av respondenterna anser att bilden av intensivvården är verklig så menar tre av dem att bilden inte riktigt går att applicera på just deras avdelning. Gestaltningsteorin innebär att information aldrig är helt objektiv och kan därmed innebära en felaktig bild av läget för intensivvården utanför storstadsområdena där den rikstäckande pressen har mindre insyn.⁹⁴

Problemet med vita fläckar kan knytas till dagordningsteorin.⁹⁵ Media kan tänkas resonera att nyheter från storstadsområden har större genomslagskraft och nyhetsvärde. Det kan också påverka att journalister mer ofta än sällan bor i storstäder. De kan tänkas anse att det berör en större mängd människor, till skillnad från mindre befolkade regioner.

⁹¹ Hugo Lindkvist. *Vårdpersonalen uppmanar svenskarna att stanna hemma*. Stockholm: Dagens nyheter, 2020.

⁹² Institutet för mediestudier. *Där bor journalisterna*. Visby: Institutet för mediestudier.

⁹³ Adam Shehata. Journalistikens dagordningar och gestaltningar. *Handbok i journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur, 2019, 337-348.

⁹⁴ Gaye Tuchman. *Making News: A study of the construction of reality*. New York: Free press, 1978.

⁹⁵ Maxwell McCombs och Donald Shaw. *The agenda-setting function of the mass media*. Oxford: Public Opinion Quarterly, 1972, 176-187.

Emilia Dia pekar i sin studie på hur rapporteringen av ett virus skiljer sig beroende på var i världen det befinner sig. Hon skriver om den mediepanik som uppstod när Aftonbladet bytte tonläge och språk i sin rapportering när en kvinna testat positivt för ebola i Spanien. När ett virus nått Europa så menar kvällstidningar att den nu nått oss.⁹⁶

Den typen av sensationsnyheter kan ha förekommit under covid-19 vilket kan tänkas vara en anledning till att respondenter har ett lågt förtroende för kvällstidningar.

Enligt teorin om nyhetsvärdering så är en nyhet viktigare och har ett större värde ju mer geografiskt närmare den är. I och med det menar Dia i sin studie att Dagens Nyheter och Aftonbladet ansåg ebola ha högre nyhetsvärde när den befann sig i Europa.⁹⁷

Några av respondenterna anser att bilden av intensivvården ibland inte stämmer överens med deras verklighet på en intensivvårdsavdelning, då en majoritet av rikstäckande media rapporterade om läget för intensivvården i storstäderna. Det kan bidra till att våra respondenter anser viss media rent av överklig, då de inte alls upplever den situationen som framställs i media på sin egen arbetsplats. Dias studie tyder på att en nyhet som är geografiskt nära anses ha ett större nyhetsvärde.⁹⁸

7.7 Medias porträttering av intensivvården

Majoriteten av respondenterna som deltar upplever att media och allmänheten har en felaktig bild av vad intensivvård är och vad den innebär i praktiken. De är av uppfattningen att intensivvården aldrig fått någon plats att tala om i medierapporteringen innan rapporteringen kring covid-19.

En sjuksköterska anser att det finns två olika förhållningssätt till intensivvården bland allmänheten: de som inte vet vad intensivvård är för något och de som tror att man kommer att dö när man får intensivvård.

"(...) Det är väl klart att de allra, allra flesta överlever när de kommer till oss. Patienten är också rädd när den kommer till oss för att... alla som kommer till oss håller ju inte på att dö utan det kan vara att dem ska få en viss sorts medicin som måste ges hos oss eller hjärtat går i en annan rytm, man behöver sövas för att få en elstöt till exempel så att hjärtat går normalt igen. Sen får man åka hem direkt efter, men det gör vi hos oss i alla fall. En del är jätterädda och liksom... 'IVA ska jag dö nu...' 'nej det ska du inte'" - Sjuksköterska 1

Folk har en bild av att intensivvård är samma som akutvård, säger en sjuksköterska under intervjun. En annan sjuksköterska upplever att de flesta inte har koll på vad en intensivvårdssjuksköterska gör. Han har fått bilden av att många tror att intensivvård innebär mer vård. Intensivvård i själva verket, är en annan typ av vård rent medicinskt. Han kan tycka att det saknas nödvändig information i media om vad för resurser som krävs för intensivvården.

⁹⁶ Emilia Dia. "Ebola har nu nått Europa": En kritisk diskursanalys av nyhetsrapporteringen om ebola i svenska medier. Stockholm: Stockholms universitet, 2015.

⁹⁷ Jesper Strömbäck. Journalistikens nyhetsurval och nyhetsvärderingar. *Handbok i journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur, 2019, 171-183.

⁹⁸ Emilia Dia. "Ebola har nu nått Europa": En kritisk diskursanalys av nyhetsrapporteringen om ebola i svenska medier. Stockholm: Stockholms universitet, 2015.

”Oftast tycker jag att media inte riktigt förstår vad sjuksköterskor gör. (...) media förstår inte vad intensivvård betyder egentligen. Det blir mer ett ord för dem.” - Sjuksköterska 4

En av respondenterna anser att sjukvård, i synnerhet intensivvård, är ett komplext ämne att rapportera om. Han tycker därför att det är nödvändigt att media förenklar informationen för att allmänheten ska kunna förstå den. Han anser dock att när media inte är insatt och vet vad som är väsentligt kan det leda till att viktig information uteblir i artiklarna.

”(...) när media skriver saker så blir det ofta så grova förenklingar att det tappar liksom... substansen. Dess kärna försvinner för att det är så mycket förenkling. (...) läsarna är inte heller insatta så ska man hålla det på den nivån som läsarna tycker är intressant... då blir det ju så. Det är inte ett ämne som gör sig väl i media. Medicinsk forskning är ju... tråkig.” - Läkare 2

Läkare som är specialiserade på intensivvård är även utbildade inom anestesi. Det är något som respondenten upplever att allmänheten inte vet om.

”Men om man säger att man är... narkosläkare till nån i Sverige, då tänker inte de att man är intensivvårdsläkare. Då tänker man ju på den som står och ger sömnmedel inför operation. (...) jag tror att gemene man i Sverige inte vet att det är samma doktor.” - Läkare 2

Däremot anser en av respondenterna att medias bild av intensivvården inte stämmer överens med verkligheten alls. Han tror att det är svårt att beskriva hur intensivvården fungerar för en utomstående. Läkaren tror att varken media eller allmänheten vet vad intensivvård innebär, och tycker inte heller att media har fått en större förståelse trots den ökade mediebevakningen under covid-19. En annan läkare anser att intensivvården ibland blir bortglömd och inte hyllas på samma sätt som andra avdelningar inom sjukvården.

”Min bild har väl varit att media inte riktigt förstår vad vi gör, generellt... och kanske att man är lite bortglömd (...) Om du tittar i tidningen... det är privatpersoner då som säger typ dagens ros eller så då tackar de ofta andra delar än anestesi- och intensivvården för den tar man på nåt sätt för givet tror jag. Tittar man på media nu om covid (...) man har skrivit mycket om att det har varit tuffa förhållanden men inte så mycket mer liksom. Så jag kan tycka att man... man har inte förstått helt enkelt.” - Läkare 3

Det går att notera att allmänheten och media inte påverkar den yrkesidentitet som intensivvårdspersonalen har. Anledningen är att det, hos en del, finns en begränsad kunskap hos allmänheten kring intensivvårdspersonalens arbetsuppgifter. Lipsky diskuterar gräsrotsbyråkrater i sin teori. De uppsatta målen för gräsrotsbyråkrater på arbetet är ofta vaga, otydliga eller motstridiga.⁹⁹ Det kan medföra att det finns en svårighet att förklara vad deras arbete innebär.

Det här behöver inte nödvändigtvis påverka dennes yrkesidentitet då den handlar om dennes självbild snarare än andras syn. Då den är förankrad i tryggheten i rollen hos den yrkesverksamma är den oberoende till andras föreställning om intensivvårdspersonalen.

⁹⁹ Michael Lipsky. *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation, 2010.

En av respondenterna menar att kunskapen om intensivvård och vad det innebär är låg trots den intensiva mediebevakning som covid-19 medfört. Den kan därmed inte anses som verklig för den insatta på ämnet. Respondenten medger att det här inte borde ses som journalistens fel. Journalisten är enligt gestaltningsteorin enbart kapabel att rapportera om intensivvården utifrån dennes eget perspektiv och dess egen kunskap.¹⁰⁰ Bieffekten kan bli att viktig information uteblir.

Felaktig uppfattning om vad intensivvård innebär hos media och allmänheten kan vara en påverkande faktor på hur en yrkesidentitet förändras. Flera av respondenterna uttrycker en känsla av att ens yrkesroll blir åsidosatt till förmån för andra yrkesgrupper inom vården.

Den tidigare forskning som undersökte sambandet mellan storleken på yrkets kapital och yrkesidentiteten visar att det finns en koppling däremellan. Yrket har ett större kapital ifall yrket anses viktigt och inte blir åsidosatt.¹⁰¹ Med det i åtanke kan medias bristande förståelse för vad intensivvård innebär ha en negativ påverkan på yrkets kapital och i längden även yrkesidentiteten hos intensivvårdspersonalen.

Elisa Pieris fallstudie undersökte rapporteringen om ebola i brittisk media.¹⁰² Hon redogör för slutsatsen att media spelar en avgörande roll för samhällets förståelse och agerande under en pandemi.¹⁰³ I slutdiskussionen argumenterar hon för att mediebevakningen således bör granskas mer noggrant. Vid reproducering av felaktig eller missvisande information finns det risk åtgärderna på en politisk och samhällelig nivå inte gör någon nytta.¹⁰⁴

7.8 Medias porträttering av intensivvården under covid-19

Nästan hälften av respondenterna går in på att det finns en felaktig och missvisande bild av hur intensivvården egentligen fungerar. Att rapporteringen har fokuserat på bristen på sängplatser och respiratorer på intensivvårdsavdelningarna i landet. De säger att det finns fler olika aspekter som det borde rapporteras mer om. Bilden blir missvisande när media inte pratar om de andra anledningarna till varför vissa inte får intensivvård.

”Till en början var det extremt mycket prat om intensivvårdsplatser. Det var jättemycket fokus att si och så här många plaster kan Sverige ordna fram. (...) Där kände en annan bara ’vänta nu här... det är mer än bara en plats. Det är inte bara en säng, det är så mycket runt omkring.’ Alla patienter kan inte få intensivvård.” - Sjuksköterska 2

Ålder är en av de avgörande faktorerna för om det är möjligt att få intensivvård eller inte. Det anser en av läkarna att media missar att rapportera om.

”(...) och det är inte den kronologiska åldern utan det blir ju biologiska åldern. Det vill säga har patientens organ tillräcklig reservkapacitet för att klara av det tillstånd som patienten befinner sig i.” - Läkare 1

¹⁰⁰ Gaye Tuchman. *Making News: A study of the construction of reality*. New York: Free press, 1978.

¹⁰¹ Liz Beddoe. *Health social work: Professional identity and knowledge*. *Qualitative Social Work*, 2011, 24-40.

¹⁰² Elisa Pieri. *Media framing and the Threat of Global Pandemics: The Ebola Crisis in UK Media and Policy Response*. *Social Research Online*, 2019.

¹⁰³ Pieri. *Media framing and the Threat of Global Pandemics: The Ebola Crisis in UK Media and Policy Response*. 2019.

¹⁰⁴ *ibid.*

En sjuksköterska tar upp att medierapporteringen under pandemin har skiftat i intensitet och att allt färre nyheter om covid-19 syntes när smittspridningen minskade över sommaren. Hon säger att hon önskar att media fortsatt rapportera lika flitigt om viruset, eftersom att media har makten att hjälpa till att kontrollera smittspridningen med sin information.

"(...) Vi förlitar oss på media i hjälpen att utveckla och få folk att fatta (...) för journalister är ett sånt himla stort verktyg och har ett samhällsansvar precis som vi, det är ju bara det att vi jobbar på olika vis. (...) Vi skulle varit smartare allihopa och hållit i över sommaren också, varit mer aggressiva i rapporteringen där också. (...) så vi skulle hållit i tror jag, med facit i hand." - Sjuksköterska 2

En undersköterska upplever att media gjorde misstaget att inte se intensivvårdspersonalen som personer. Hon tycker att bilden i media handlat för mycket om intensivvårdsavdelningen som en enhet och att de som personer därmed blivit något avhumaniserade.

"Jag tror att media glömmer bort att det finns faktiskt en vardaglig människa bakom som gör det här arbetet med coronan. Det är inte bara att sjukvården laddar upp och vi står där beredda. Utan det är faktiskt folk som står bakom det här. Som offrar kanske både sin friskhet och sitt liv överhuvudtaget. Det är inte bara ta för givet att folk ska ställa upp utan vi är ju vanliga människor någonstans bakom all den här skyddsutrustningen också." - Undersköterska 2

En respondent nämner att hon upplevde en förändrad, mindre intensiv, rapportering under sommaren. Medierna kan tänkas ha influerat varandra vad gäller i vilken omfattning de rapporterade om covid-19. Dagordningsteorin utgår från att det som rapporteras om flitigt är det som allmänheten anser som viktiga ämnen.¹⁰⁵ Ifall det rapporterades mindre om covid-19, kan det ha påverkat om allmänheten ansåg det vara viktigt att följa rekommendationer.¹⁰⁶ Skulle media gestaltat sjukdomen på ett annorlunda sätt kan det här komma att påverka människor syn och bild av sjukdomen. Utifrån gestaltningsteorin påverkar sättet media skriver om något hur allmänheten ser på ämnet.¹⁰⁷

Genom att rapportera mindre alarmerande och frekvent kring sjukdomen kan allmänheten få bilden av att sjukdomen inte är lika dödlig som tidigare. Rapportering om sjukvården minskar markant mellan augusti och oktober.¹⁰⁸ Det kan leda till levnadsvanor som inte bidrar till en minskad spridning av covid-19. I värsta fall resulterar det med fler sjuka patienter som behöver intensivvård och mer arbetsbelastning för intensivvården.

Att yrket blir taget för givet nämns av respondenterna. En läkare uppfattar det som att yrket glöms bort när allmänheten hyllar deras egna upplevelse av sjukvården i media. Lipskys teori resonerar kring att den som mottar hjälpen från gräsrotsbyråkrater sällan gör det av fri

¹⁰⁵ Jesper Strömbäck. Journalistikens nyhetsurval och nyhetsvärderingar. *Handbok i journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur, 2019, 171-183.

¹⁰⁶ Sveriges radio (2020) *Grafik: Mediemätaren oktober 2020*. Stockholm: Sveriges Radio, 2020.

¹⁰⁷ Gaye Tuchman. *Making News: A study of the construction of reality*. New York: Free press, 1978.

¹⁰⁸ Sveriges radio (2020) *Grafik: Mediemätaren oktober 2020*. Stockholm: Sveriges Radio, 2020.

vilja.¹⁰⁹ Bristen på tillmötesgående patienter till följd är något som intensivvårdspersonalen förväntas uppleva enligt Lipskys teori om gräsrotsbyråkrater.¹¹⁰

Den uppfattning som finns hos respondenterna gällande ett felriktat fokus kan analyseras i relation till gestaltningsteorin.¹¹¹ Det exemplifieras av en sjuksköterska och en läkare som anser att rapporteringarna inte enbart bör handla om antalet intensivvårdsplatser. Det kan vara viktigt att ha i åtanke att en stor del av medias rapportering under året har varit av kvantitativ karaktär. För att ge en övergripande bild i rapporteringen kan det vara nödvändigt att visa upp kurvor och diagram. Att gestalta med hjälp av en kvantitativ metod gör att det respondenterna efterlyser i porträtteringen inte är möjligt att få fram. Det kräver en mer nyanserad och kvalitativ gestaltning från media.

7.9 Rädsla för att kritiseras i media

Några av respondenterna uttrycker en oro över att förekomma i media (särskilt i sensationsjournalistik). Det finns en övergripande uppfattning att media vid flera tillfällen rapporterar om skeenden i vården utan att ha någon större kunskap i ämnet. Rädslan är att något vårdpersonalen har gjort i arbetet rapporteras felaktigt eller tas ur sin kontext.

En läkare och en sjuksköterska minns en incident som inträffade för ett antal år sedan. De upplever att det hade stor inverkan på intensivvården i stort. Sjuksköterskan vill påstå att det påverkade hur intensivvårdspersonalen utförde sitt arbete. Det fanns en rädsla att bli uthängd i media och det var inte ovanligt att rannsaka sina handlingar under arbetstid.

”Vi hade för ganska många år sen en händelse i X med ett barn som fick mycket smärtlindring för att den låg inför döden. Den fick ångestdämpande medicin, och sen så (...) det var ju inget fel som begicks med det medförde att kollegor i hela Sverige blev rädda för att ge barn som har ont morfin. Därför att ’tänk om någonting händer och sen blir det vi som blir uthängd’. Så nyopererade barn fick alltså inte morfin så att det räckte (...) Där påverkas det ju negativt” - Sjuksköterska 2

Den andra respondenten anser att incidenten blev felaktigt hanterad i media. Han tycker att media borde ha förhållit sig mindre kritisk och skildrat händelsen på ett annorlunda sätt.

”(...) Och det blev ju ganska mycket diskussion kring det och att man så att säga var mer kritisk mot den här läkaren än mot åklagaren. (...) Och det tycker jag reportrar och massmedia skulle tagit upp på ett helt annat sätt. För det var så jävla illa skött av juristsverige så att säga. Fullständig skandal.” - Läkare 1

Samma läkare säger att trots att det bland kollegor finns en rädsla för att bli uthängd skulle han inte förändra sitt arbete med patienter.

¹⁰⁹ Michael Lipsky. *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation, 2010, 27-28.

¹¹⁰ Michael Lipsky. *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation, 2010, 27-28.

¹¹¹ Adam Shehata. Journalistikens dagordningar och gestaltningar. *Handbok i journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur, 2019, 337-348.

”(...) jag skulle naturligtvis inte tycka att det var behagligt men jag skulle aldrig låta det påverka mitt sätt att behandla en patient. (...) Även om det kan ge kritik.” - Läkare 1

Sjukvården har en tendens att hamna högt upp på dagordningen då sjukdomar är högt prioriterade. Enligt nyhetsvärderingsteorin är nyheter som täcker problem och negativa företeelser viktiga för journalistiken¹¹² Medierna prioriterar nyheter kring negativa företeelser då den typen av nyheter har ett sensationsvärde och att de kommer att tilltala mottagarna, alltså läsarna.

Respondenterna i Söderhagens studie säger att de patientärenden som behandlas i yrket som socialsekreterare är specifika och unika.¹¹³ De anser även att det är de patientärenden som är negativa som blir en del av media, just för att de då blir sensationella. Det finns en vilja från journalisten att producera journalistik som bidrar till engagemang och försäljning.¹¹⁴

Det framgår att det finns en rädsla för att patientärenden och att som enskild arbetsverksam bli en del av nyhetsmedia. Risken är att media, trots för lite kunskap i frågan, påverkar hur intensivvården arbetar.

Hur media väljer att gestalta omnämnda eller liknande händelser, kan påverka och vara avgörande för hur högt förtroende intensivvårdspersonalen har för media. Granskning av rättsprocessen var bristande, enligt en respondent. Det förändrade hur han såg på journalistik. Gestaltningen i media kan ha en direkt inverkan på intensivvårdspersonal och dess yrkesroll. Negativa händelser kan vara en orsak till att en intensivvårdspersonal förändrar tillvägagångssätt när de utför arbetsuppgifter.

En orsak till att media ser att det finns nyhetsvärde i särskilda fall är att varje patientärende är unikt och det finns flera lager att granska. De är sällan fria från gråzoner och de är svåra att bedöma av allmänheten. Sjukvårdspersonalen handlar efter situation och det är svårt för sjukhuschefer och övriga högt uppsatta att uttala sig om varför och hur personalen agerat som de har gjort i en situation. Det finns riktlinjer och förväntningar från chefer att de följs.¹¹⁵

Lipsky förklarar att det kan vara svårt att upptäcka om rutiner inte sköts på det sätt som det ska. Avsaknaden av möjlighet att mäta gräsrotsbyråkraternas prestationer gör det svårt för företagen/institutionerna. Det utvecklas särskilda metoder för att det ska vara möjligt för både företagen/institutionerna och allmänheten att kontrollera gräsrotsbyråkraternas. De metoderna är ofta olämpliga och stundvis även kontraproduktiva för syftet.¹¹⁶

En del av kontrolleringen av sjukvård är att en del uppgifter blir offentliga för allmänheten eller berörda parter. Det är för att det ska finnas transparens i vad som utförs av

¹¹² Jesper Strömbäck. Journalistikens nyhetsurval och nyhetsvärderingar. *Handbok i journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur, 2019, 171-183.

¹¹³ Josefin Söderhagen. *Media och yrkesidentitet - Hur socialsekreterare konstruerar sin yrkesidentitet utifrån medias framställningar av yrke*. Göteborg: Göteborgs universitet, 2009.

¹¹⁴ Sara Gaziani och Maida Mujkanovic. *Mediestrategier: En kritisk granskning om vilka strategier Aftonbladet använde under rapporteringen om svininfluensan*. Halmstad: Högskolan i Halmstad, 2011.

¹¹⁵ Michael Lipsky. *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation, 2010.

¹¹⁶ Lipsky. *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*, 53.

intensivvårdspersonalen. Risken är dock att uppgifter tas ur sin kontext och att allmänheten missförstår de uppgifter som dokumenteras.¹¹⁷

Gräsrotsbyråkraterna är ofta väl medvetna om att metoderna som utvecklats i syfte att mäta deras prestationer per automatik begränsar deras autonomi. Det är därför inte ovanligt att gräsrotsbyråkraten i fråga aktivt väljer att kringgå de metoder som ska kontrollera deras arbete.¹¹⁸

7.10 En stark yrkesidentitet

Det är bara en respondent som uppger att han inte har en yrkesidentitet. Resten av de medverkande har en stark yrkesidentitet som är närvarande även utanför arbetet. Det är enligt dem inte möjligt att separera yrkesidentiteten från identiteten i stort. Förmågan att koppla bort yrket, under tiden som inte spenderas på arbetet, har en del av respondenterna.

"(...) det är till exempel hur man hanterar människor i olika situationer. (...) då går man ju lite grann in i sin yrkesroll. Hålla sig lugn och försöka vinkla för att komma åt... problemen... i olika situationer." - Undersköterska 3

Flera respondenter är stolta över sin yrkesidentitet. En upplever att det är ett givande arbete då responsen från patienten och anhöriga är uttryck av tacksamhet.

"(...) Vi kan rädda människor. Och det kan jag faktiskt känna mig väldigt stolt över. Att folk i dagens läge, inte förut, men i dagens läge tycker att man ändå gör ett bra jobb. Jag är stolt över mitt yrke faktiskt..." - Undersköterska 2

Det är två av de medverkande som resonerar kring vikten av att koppla bort sitt yrke när de inte är på arbetet. De upplever båda två att det inte är hållbart att ta patientens öde för personligt. Det viktigaste är att de själva vet att de har arbetat utifrån bästa förmåga och gjort allt för patienten i fråga. En sjuksköterska tror att hennes positiva personlighet gör att hon ändå klarar av att arbeta så pass nära döden.

"Jag får lov att känna att jag tycker att det är jobbigt, det är helt okej, men jag får inte låta det gå ut över min yrkesroll. Jag är också bara människa. Jag kan också stå med tårarna som stiger i ögonen ibland och känna att det här är förjävligt och ibland är det orättvist." - Sjuksköterska 1

En läkare ställer sig mer filosofiskt till frågan och anser att det är svårt att förklara vad en identitet innebär. Han resonerar kring begreppet och anser att ens identitet inte nödvändigtvis behöver vara förankrad i verkligheten. Han ställer sig även frågande till huruvida det går att definiera den.

"Det är ett sånt typ av yrke där man hamnar i en roll och så är man... man är doktor liksom, så är det ju. Yrkesidentiteten är ju viktig... och det är den väl för mig med. Men den man ÄR är ju egentligen den man är i andras ögon ju. (...) Just nu är jag väldigt mycket pappa,

¹¹⁷ Michael Lipsky. *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation, 2010, 53.

¹¹⁸ Lipsky. *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*, 53.

*liksom. Men om jag springer på nån på stan, då ser ju de mig som intensivvårdsläkare.” -
Läkare 2*

Diskussionen om de svåruppnådda målen för intensivvårdspersonalen kan kopplas till Lipskys teori om gräsrotsbyråkrater.¹¹⁹ Teorin redogör för att prestationen i relation till målet är omöjlig att mäta. Det här kan betyda att det är blir svårt att distansera sig från de krav som sätts på yrkesrollen då man som yrkesverksam sällan blir klar med arbetsuppgifter. Som följd blir det svårt att inte ägna tankarna åt arbetet.

Likt andra gräsrotsbyråkrater har intensivvårdspersonalen svårt att släppa arbetet och den roll de har där, vare sig den är formad av de själva eller av omgivningen. Den tredje av Lipskys förutsättningar som säger att ”de uppsatta målen på jobbet är ofta vaga, otydliga eller motstridiga”¹²⁰ upplever intensivvårdspersonalen i studien vara ännu mer sann under covid-19.

Med det i åtanke går det att argumentera för att yrkesidentiteten hos intensivvårdspersonalen åtminstone stärks under covid-19. När yttre faktorer förändrar arbetsituationen kan det tänkas bli mer nödvändigt att yrkesidentiteten dominerar intensivvårdspersonalens identitet.

I studien som undersöker hur vårdpersonal påverkas psykiskt under epidemier och pandemier visar resultatet att vårdpersonalen i hög grad får psykosociala men. Det gick att identifiera fyra faktorer som relaterar till påverkan på sjukvårdspersonalens yrkesidentitet: sociodemografi, psykosociala egenskaper, professionell attityd och egenskap och organisatorisk miljö. Det finns främst två faktorer är relevanta för hur sjukvårdspersonalen reagerar på att jobba under en pandemi: huruvida de befinner sig i karantän och vilket stadie samhället befinner sig i vad gäller sjukdomsförloppet.¹²¹

Samhället förändras totalt i och med covid-19, vilket innebär att det inte finns någon tidigare erfarenhet att utgå ifrån. Det förändrar också situationen inom intensivvården. Media och samhället samexisterar på så sätt att media har en påverkan på samhället och vice versa. När samhället är under omständigheter som är utöver det vanliga kan det också ha en effekt på medias dagordning och gestaltning.

Enligt Stenbock-Hult är yrkesidentiteten alltid en del av den totala identiteten för den som utövar ett yrke.¹²² Hon utvecklar resonemanget:

”Att ha en yrkesidentitet innebär att känna sig som en person som kan utöva ett yrke med kunnighet och ansvar och som är medveten om sina resurser men också sina begränsningar. Det innebär också att utveckla vissa kunskaper och egenskaper och att helt identifiera sig med den egna yrkeskårens normer och etik.”¹²³

¹¹⁹ Michael Lipsky. *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation, 2010.

¹²⁰ Lipsky. *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*, 27-28.

¹²¹ Serena Barelló och Anna Falcó-Pegueroles och Debora Rosa och Angela Tolotti och Guendalina Graffigna och Loris Bonetti. *The psychosocial impact of flu influenza pandemics on healthcare workers and lessons learnt for the COVID-19 emergency: a rapid review*. International Journal of Public Health, 2020, 1205-1216.

¹²² Bettina Stenbock-Hult. *Identitet i vårddyrket*. Helsingfors: Helsingfors svenska sjukvårdsinstitut, 1989, 75.

¹²³ Stenbock-Hult. *Identitet i vårddyrket*, 78.

Flertalet av våra respondenter uttrycker en stolthet i den förmåga de har i sitt yrke inom intensivvården. De beskriver hur yrkesrollen är en stor del av deras totala identitet och att yrket färgar hela tillvaron, vare sig de är på arbetet eller hemma.

Vidare beskriver Stenbock-Hult hur yrkesidentiteten formas utifrån normer genom gemenskap i samhället, samfundet och den gemensamma arbetsprocessen. Några av respondenterna anser inte att arbetet har tre olika yrkesgrupper utan ser snarare all intensivvårdspersonal som en grupp. Det kan tänkas bidra till en starkare yrkesidentitet.¹²⁴

Enligt studien vid Deakin University är synliggörandet av en yrkesgrupp av stor vikt när det kommer till att utveckla ett kapital för yrket och en yrkesidentitet för yrkesgruppen.¹²⁵ Vårt studieresultat visar på en stark yrkesidentitet hos intensivvårdspersonalen samt deras upplevelse av att media porträtterar en hjältebild av dem.

7.11 Media påverkar inte yrkesidentiteten

De medverkande är i stora drag överens om att yrkesidentiteten inte påverkas av media. Det påverkar således inte heller hur de utför sitt arbete. Flera uttrycker att de känner en trygghet i sin yrkeskompetens.

”Nej, hur media framställer intensivvårdssjuksköterskor... nej men det påverkar mig ingenting. Jag är trygg i min yrkesroll och vet vad den innebär så...” - Sjuksköterska 1

Respondenterna nämner att de sällan upplever att det skrivs om intensivvården i negativa ordalag. Rapporteringen skulle kunna påverka mer, enligt respondenterna, om den var genomgående negativ.

”(...) Jag tycker att det mesta som står i media om narkosläkare eller intensivvårdsläkare ändå är åt det positiva hållet så jag kan inte säga att det påverkar mig. Skulle massmedia skriva bara negativa saker om intensivvård och intensivvårdsläkare så skulle det ju vara självklart att det avspeglas i hur jag hade känt.” - Läkare 1

En undersköterska har tankar kring att yrkesidentiteten hade kunnat påverkas om media fokuserade på en specifik yrkesroll, vilket de sällan gör. När intensivvården porträtteras som en enda enhet utan specifika yrkesgrupper finns inte utrymmet för att yrkesidentiteten ska påverkas.

”Media har inte, och det har de nog inte haft behov av heller, kategoriserat oss i olika grupper. (...) läkare, undersköterskor, sjuksköterskor. Utan vi har varit i en klump allihopa. (...) Vi är ju ett team som jobbar på intensivvården för annars fungerar det inte va. Och vi själva ser inte på titlarna utan vi har en kommunikation för den personen som ligger i sängen hur den bäst ska behöva vårans vård och hjälp.” - Undersköterska 2

Av Söderhagens resultat framgår det att samtliga av hennes respondenter menar att medias negativa porträttering av socialsekreterare påverkar yrkesidentiteten. Hon kommer även fram till att socialsekreterare får en generellt negativ syn på sitt yrke på grund av medias porträttering. Om en positiv bild hade funnits, hade den haft positiv inverkan på både

¹²⁴ Bettina Stenbock-Hult. *Identitet i vårddyrket*. Helsingfors: Helsingfors svenska sjukvårdsinstitut, 1989.

¹²⁵ Liz Beddoe. *Health social work: Professional identity and knowledge*. Qualitative Social Work, 2011, 24-40.

självförtroende och yrkesidentitet. Vidare menar hon att media kan verka som en så pass stor aktör i samhället att den anses ha en betydligt större påverkan på en yrkesgrupp än vad allmänheten kan tänkas ha.¹²⁶ Det går tydligt att se utifrån dessa resultat att en negativ porträttering i media har en betydligt större risk att ha en negativ effekt på det granskade yrket och dennes yrkesidentitet och självförtroende.

Intensivvårdspersonalen anser sig inte påverkas av medias bild, och tycker att medias porträttering av deras yrken är positiv. Söderhagens resultat är motsatsen till resultatet av denna studie. Att respondenterna inte anser sig påverkas av media när den är positiv kan gå att förklara utifrån hur intensivvårdspersonalens yrkesidentitet formas. Stenbock-Hult skriver att yrkesidentiteten bildas och formas ur sjukvårdspersonalens personlighet i kombination med bland annat yrkesroll och arbetsmiljö. Hon anser att yrkesidentiteten börjar formas under utbildningen och fortsätter under hela det verksamma livet.¹²⁷

På grund av det kan det antas att medias porträttering inte bidrar till formandet av den yrkesidentitet som intensivvårdspersonalen har. Det visar tydligt att den stabila grund som intensivvårdspersonalens yrkesidentitet står på inte låter sig påverkas av positiv respons.

En respondent tar upp att yrkesidentiteten har svårt att påverkas eftersom att det enskilda yrket inte diskuteras. Arbetet som sjuksköterska, undersköterska eller läkare analyseras och rapporteras sällan om separat.

Respondenterna har uttryckt att de är oberoende till medias bild av yrket. Flera stycken säger att det härstammar i att de är trygga i sin yrkesroll. Respondenterna nämner att de stundtals har ett lågt förtroende till media. När respondenterna redan har ett lågt förtroende till media kan ett försök att porträttera deras yrkesroll tänkas ge svårigheter att höja det förtroendet. Även här kan man koppla till det faktum att det är gräsrotsbyråkraten själv som konstruerar sin yrkesroll och vad den innebär.

Vårt resultat visar tydligt att intensivvårdspersonalen upplever att de har en stark yrkesidentitet. Med det i åtanke är det inte oväntat att respondenterna inte heller upplever att media har en påverkan på yrkesidentiteten. Det är dock svårt att spekulera i hur medias rapportering skulle kunna påverka yrkesidentiteten om rapporteringen var negativ.

7.12 Mottagandet av medierapporteringen

En läkare upplever att den missvisande rapporteringen påverkar humöret och den personliga inställningen. Han känner däremot inte att det påverkar hur han ser sin yrkesroll eller hur han arbetar som läkare.

”Men det är klart att det gör det, man är ju inte immun mot vad man läser och ser och så. (...) är det reportage där man inte är insatt i vad vi pysslar med egentligen, då blir det väldigt urvattnat... då blir man ju snarare trött när man läser det. (...) bara... trött. Ja, lite uppgiven. Man känner ’varför ägna sig åt att spegla det här?’” - Läkare 2

¹²⁶ Josefin Söderhagen. *Media och yrkesidentitet - Hur socialsekreterare konstruerar sin yrkesidentitet utifrån medias framställningar av yrke*. Göteborg: Göteborgs universitet, 2009, 34.

¹²⁷ Bettina Stenbock-Hult. *Identitet i vårddyrket*. Helsingfors: Helsingfors svenska sjukvårdsinstitut, 1989, 94.

En sjuksköterska känner att det är frustrerande att inte kunna vara behjälplig på intensivvårdsavdelningen de dagar hon är ledig från arbetet.

”Den dagen man var ledig satt jag ju inne på DN och kollade liksom och visste att... ’nämen shit nu har det kommit tre till’... Både bra och dåligt för då vill man tillbaka in på jobbet liksom. Vi jobbade ju extra väldigt mycket där, så då fick vi ju liverapporter... Vi visste ju inte alls hur det såg ut i resten av Sverige, hade inte den blekaste.” - Sjuksköterska 2

Medierapporteringen rör upp olika känslor hos intensivvårdspersonalen. Lipskys teori om gräsrotsbyråkrater är relevant i det här resonemanget. Den sjuksköterska som uttrycker en vilja att arbeta under sin lediga dag är påverkad av att målen på arbetet sällan blir uppnådda. Hon är troligtvis medveten om att hennes närvaro på arbetet skulle avlasta arbete för hennes kollegor. Den vetskapen verkar vara en svårighet under pandemin. Det går att koppla till teorin om gräsrotsbyråkrater: ”resurserna räcker aldrig till att utföra det jobb som förväntas av arbetarna.”¹²⁸ Här går det att resonera kring om det är möjligt att skilja på sin egen identitet och yrkesidentiteten.

Konsekvenser på vårdpersonalens psykiska hälsa under en epidemi eller pandemi undersöks i en studie från Italien och Schweiz.¹²⁹ Det kan vara av relevans att koppla det resultatet till vår studie och för att framöver kunna göra ytterligare studier på den svenska intensivvårdspersonalen i relation till media.

I analysen kring hur intensivvårdspersonalen tar till sig rapporteringen som rör deras yrke är det nödvändigt att ta hänsyn till flera aspekter. Det har tidigare redogjorts för att flera av respondenterna uppger att de valt att minska sin nyhetskonsumtion avsevärt på grund av påfrestningen i yrkesrollen. Respondenterna känner inte att rapportering påverkar yrkesidentiteten, då yrkesidentiteten är så pass stark.

Frågan som väcks är: går det att separera det allmänna måendet från yrkesidentiteten? Det är också relevant att ha i åtanke att de som minskat sin nyhetskonsumtion inte kan svara på huruvida en större mediekonsumtion hade haft en påverkan.

Hur medias rapportering påverkar intensivvårdspersonalens mående är en viktig aspekt att ta hänsyn till i frågan om medias påverkan på intensivvårdspersonalen.

¹²⁸ Michael Lipsky. *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation, 2010, 27-28.

¹²⁹ Serena Barelli och Anna Falcó-Pegueroles och Debora Rosa och Angela Tolotti och Guendalina Graffigna och Loris Bonetti. *The psychosocial impact of flu influenza pandemics on healthcare workers and lessons learnt for the COVID-19 emergency: a rapid review*. International Journal of Public Health, 2020, 1205-1216.

8 Sammanfattning och slutdiskussion

Här följer en sammanfattning av studien samt diskussion kring studiens resultat. Resultatet diskuteras i relation till frågeställningarna. Utöver studiens resultat ges förslag till vidare forskning på ämnet.

8.1 Sammanfattning

I studien framkommer det att intensivvårdspersonalen stundtals uppfattar rapporteringen som gullig och förskönad. Vid de tillfällena porträtteras inte intensivvården särskilt verklighetstroget. De tycker inte att hjältereportagen som publiceras i media är informerande eller kunskapsbyggande. Det är därför viktigt att läsa hjältereportagen med kritiska ögon. Hjältereportagen har att göra med medias nyhetsvärdering och behovet av sensationella nyheter, då den här typen av reportage ofta tenderar att sälja mer och leda till större engagemang.

Intensivvårdspersonalen anser dock att bilden överlag är korrekt trots att fokuset ibland är på fel ställe. En del väljer att medvetet dra ner sin nyhetskonsumention då intrycken från arbetet blivit alltför överväldigande. Det kan antas att ett fortsatt nyhetskonsumerande skulle resultera i psykisk påfrestning för intensivvårdspersonalen.

Respondenterna ser det som positivt och tacksamt att den tunga arbetsbelastningen har uppmärksammats i media. Det är bra att problemet angående intensivvårdspersonalens arbetssituation tas på allvar i media och av allmänheten.

En del av de medverkande anser att medias porträttering av intensivvården som en krigszon är baserad på situationen i storstadsområden. På mindre intensivvårdsavdelningar stämmer inte alltid den bilden överens med verkligheten.

Intensivvårdspersonalen upplever inte att medias rapportering påverkar deras yrkesidentitet. Det är på grund av att respondenterna upplever att media har en felaktig bild av vad intensivvård är och vad det innebär i praktiken. De har därför inte påverkats nämnvärt av den bild som media framställer av yrket. I helhet är de trygga i sin yrkesroll oavsett vad media har för uppfattning av den. Flera av dem tror att en negativ porträttering av intensivvården skulle kunna påverka mycket. Det är dock inte så vanligt förekommande, enligt intensivvårdspersonalen.

Det kan kännas svårt för intensivvårdspersonalen att distansera sig från sin yrkesroll på sin lediga tid och många respondenter ser det som en absolut nödvändighet att kunna göra det. För att klara av yrket måste de lita på sin egen kompetens i yrket och inte ta patienters öde alltför personligt.

8.2 Slutdiskussion

Man kan fråga sig varför media har målat upp en hjältebild av intensivvårdspersonalen. Det kan såklart finnas flera anledningar och faktorer till varför intensiv- och sjukvårdspersonal har fått en stämpel som hjältar i medias rapportering. Det är endast den som arbetar i vården som kan behandla sjukdomen covid-19. Det tror vi kan vara den huvudsakliga anledningen

till hjältebilden i rapporteringen. De är hjältar för att de förväntas vara tillgängliga och näst intill övermänskliga. Det kan vara enklare att sätta en hjältestämpel på de som behandlar sjukdomen istället för att ställa krav på allmänheten.

Det finns fler aspekter utöver teorin om nyhetsvärdering som är relevant när det gäller vad som förekommer på dagordningen. Journalisternas yrkesidentitet är alltid intressant när det gäller analys av medierapportering. Det finns en del aspekter som har varit viktiga för utvecklingen av journalistens yrkesroll i Sverige: journalistisk etik, yrkesideal et cetera.¹³⁰

Likt intensivvårdspersonalens yrkesidentitet kan även journalisters yrkesidentitet påverkas av yttre faktorer. Jenny Wiik redogör för en studie från 2018 som undersöker den svenska journalistkåren. Studien visar att ”förklara komplicerade förhållanden” är en av de två funktioner som anses viktigast i journalistrollen.¹³¹

Slutsatsen är intressant att ta hänsyn till när man läser vårt resultat. Majoriteten av respondenterna upplever att media i sin publicering har en bristande kunskap om vad intensivvård innebär. Med det i åtanke finns det anledning att fråga huruvida journalisten i det här fallet har fyllt sin funktion.

Det är vanligt att intensivvårdspersonalen figurerar i media och pratar om sina erfarenheter av att arbeta under covid-19. Det får ett stort genomslag i media och resulterar i ett större engagemang. Någon som kan tala om hur det ligger till innanför intensivvårdsavdelningens fyra väggar, någon som vet.

Användaren “cbergfeldt” la upp ett klipp på instagram som på mindre än två månader fick nästintill 1,5 miljoner visningar.¹³² Klippet skildrar en intensivvårdssjuksköterska i arbete. Senare i sitt hem resonerar hon kring det hon var med om under arbetsdagen.

En nyhet som passar mediernas format och som återges med hjälp av berättartekniker såsom personifiering och intensifiering har stor chans att bli en del av medierapporteringen.¹³³ Att lära känna en intensivvårdspersonal ger publiken någon att relatera till.

Intensivvårdspersonalen känner, precis som publiken, känslor av uppgivenhet. Det kan göra att publiken ser fler anledningar att underlätta arbetsbördan för intensivvårdspersonalen.

Det är inte alltid intensivvårdspersonalen har blivit representerad i media. Vilka som fått synas i media under pandemin råder det delade meningar om. En av läkarna anser att de som får komma till tals i media sällan är intensivvårdspersonalen, vilket han hade önskat. Han anser snarare att det är epidemiologer och infektionsläkare som intervjuas i samband med covid-19 och intensivvården.

Tvärtom ansåg en annan läkare att media har varit bra på att inkludera de olika yrkesgrupperna i rapporteringen. Han tycker att media visar en mångfaldig bild under covid-19 till skillnad från tidigare rapportering. Respondenten anser att det generellt sett varit

¹³⁰ Jenny Wiik. Den svenska journalistkåren. *Handbok i journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur, 2019, 131-143.

¹³¹ Wiik. Den svenska journalistkåren. *Handbok i journalistikforskning*, 131-143.

¹³² cbergfeldt. Livet på IVA. Instagram, 2020.

¹³³ Jesper Strömbäck. Journalistikens nyhetsurval och nyhetsvärderingar. *Handbok i journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur, 2019, 171-183.

undersköterskor och sjuksköterskor som dragit den tyngsta lasten i vården under covid-19. Det är därför rimligt att de får höras i media.

"(...) De jobbar närmare patienterna i intensivvårdandet, spenderar mer tid i skyddsmask (...) så där tycker jag media har varit duktiga på att lyfta fram... att inte gå till verksamhetschefen eller överläkaren eller klinikchefen på sjukhuset utan man har pratat om och med sköterskor ganska mycket." - Läkare 2

Anledningen till att de har så pass skilda uppfattningar gällande vilka som förekommer i medias rapportering kan bero på flera orsaker. Respondenternas yrkesroll kan påverka deras uppfattning om vem som uttalar sig oftast. De olika uppfattningarna om vem som hörs i media kan även bero på hur hierarkin är konstruerad på intensivvårdsavdelningen. I det här fallet är det dock två läkare som har helt skilda uppfattningar, vilket gör det svårare att avgöra.

Några av våra respondenter har själva medverkat i media. En undersköterska nämner ett antal artiklar där hon och en kollega blir intervjuade, därmed blir de talespersoner för intensivvårdsavdelningen de arbetar på.

Respondenternas egna medievanor kan vara avgörande för vilken uppfattning de har kring vem som syns i media. Förutom mängden nyheter som konsumeras kan även vilken redaktion nyheterna kommer ifrån spela roll, då olika nyhetsmedier kan välja att fokusera på olika yrkesgrupper.

Det är tydligt att yrkesidentiteten genomsyrar en stor del av respondenternas liv. Den är så pass stark att yrkesidentiteten inte påverkas av medias porträttering av yrket. Det kan vara på grund av att intensivvårdspersonalen anser att media har dålig koll på vad intensivvård innebär. Då det är svårt att helt undvika att bli påverkad, finns det stunder då intensivvårdspersonalen känner sig överväldigade. Därför väljer en del av våra respondenter att konsumera färre nyheter. Det kan tänkas att det här är något respondenterna har gemensamt med övrig intensivvårdspersonal. Respondenterna stöter sällan på negativ porträttering av intensivvården. Om det skulle vara så att negativ porträttering förekom oftare skulle det här kunna påverka deras bild av yrkesidentiteten. Det kan tänkas vara så att människor överlag blir mer påverkade när deras yrke kritiseras i media.

Att arbeta med covid-19 ter sig inte vara fritt från konsekvenser. Ett par respondenter berättar om upplevelsen att personer i deras närhet ser dem som potentiella smittspridare utanför arbetet. En undersköterska tror inte att intensivvårdspersonalen bidrar till smittspridande eftersom att de har skyddsutrustning på sig.

"(...) Folk är lite rädda för oss som jobbar på intensivvården, för de tror att vi smittar. Men jag brukar säga det att 'nej vi smittar nog egentligen minst eftersom vi har skyddsutrustning, det är nog de andra ute på gator och torg'. Så oss ska man nog kanske inte vara mer rädd för än alla andra." - Undersköterska 2

En studie tar upp konsekvenser av att arbeta som sjukvårdspersonal under pandemier. Oro kring hantering av smitta och rädsla att sprida smitta till kollegor, familj och vänner är konsekvenser.¹³⁴

Även om respondenterna inte talar om en rädsla att smitta närstående kan denna rädsla finnas undermedvetet. Det faktum att närstående känner och uttrycker rädsla kan successivt väcka rädsla även hos intensivvårdspersonalen. Intensivvårdspersonalen är åtminstone påverkade av det faktum att andra ser dem som smittspridare.

8.3 Förslag på vidare forskning

8.3.1 Medias påverkan på gräsrotsbyråkrater

Studien har undersökt huruvida media påverkar intensivvårdspersonalens yrkesidentitet i och med den ökade mediala uppmärksamhet yrkesgruppen får under covid-19. Studien visar att våra respondenter sällan låter sig påverkas av media och att det finns en tydlig trygghet i yrkesroll och identitet. Det finns däremot liknande studier om andra yrkesgrupper, vars resultat visar det motsatta.¹³⁵

Det går att göra studier av liknande karaktär för att ta reda på om andra gräsrotsbyråkrater anser att yrkesidentiteten påverkas av medial uppmärksamhet. Det är även möjligt att i vidare forskning undersöka vilken typ av medial uppmärksamhet som påverkar mest.

Det kan vara av intresse att redogöra för vilka yrken som presenteras sämre i media och om deras yrkesidentitet påverkas på grund av det.

8.3.2 Plötslig representation i media

Ytterligare en aspekt som är relevant att lyfta är bristen på representation av intensivvården i media innan covid-19. Majoriteten av de medverkande upplever att intensivvården och intensivvårdspersonalen i princip aldrig förekom i media innan covid-19. De hamnade plötsligt i medias fokus och har dessutom varit kvar där under en längre tid.

Det går endast att spekulera i hur deras yrkesidentitet kan komma att utvecklas när de inte längre befinner sig i medias fokus. Det kan då vara av intresse för journalistikforskningen att undersöka intensivvårdspersonalens yrkesidentitet i relation till hur media rapporterar om intensivvården under covid-19.

Det går också att undersöka medias påverkan på yrkesidentiteten och följa förändringen över tid. Det skulle i så fall vara en studie som snarare analyserar kvantitativt material.

Utöver det finns det relevans i att undersöka huruvida intensivvårdspersonalens arbetssituation fortsatt blir ett ämne i media. Intensivvårdspersonalen i studien uttrycker en glädje över att deras arbetssituation numera är ett ämne för debatt.

¹³⁴ Serena Barelló och Anna Falcó-Pegueroles och Debora Rosa och Angela Tolotti och Guendalina Graffigna och Loris Bonetti. *The psychosocial impact of flu influenza pandemics on healthcare workers and lessons learnt for the COVID-19 emergency: a rapid review*. International Journal of Public Health, 2020, 1205-1216.

¹³⁵ Josefin Söderhagen. *Media och yrkesidentitet - Hur socialsekreterare konstruerar sin yrkesidentitet utifrån medias framställningar av yrke*. Göteborg: Göteborgs universitet, 2009.

Referenser

Bagge, Peter. (2020). Uppdrag Granskning: Den svenska strategin. (TV-program). Göteborg: Sveriges television. <https://www.svtplay.se/>

Barello, Serena och Falcó-Pegueroles, Anna och Rosa, Debora och Tolotti, Angela och Graffigna, Guendalina och Bonetti, Loris. (2020). The psychosocial impact of flu influenza pandemics on healthcare workers and lessons learnt for the COVID-19 emergency: a rapid review. *International Journal of Public Health*. Vol. 65, nr. 7: 1205-1216. DOI: 10.1007/s00038-020-01463-7.

Beddoe, Liz. (2010). *Building professional capital: New Zealand social workers and continuing education*. Diss., Deakin University.

Beddoe, Liz. (2011). Health social work: Professional identity and knowledge. *Qualitative Social Work*. Vol. 12, nr. 1: 24 - 40. DOI: 10.1177/1473325011415455.

Bergman, Tommy. (2020-03-26). Tegnell: ”Inte aktuellt att sätta Stockholm i karantän i nuläget”. *SVT Nyheter*. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/tegnell-inte-aktuellt-satta-stockholm-i-karantan-i-nulaget> (Hämtad 2020-12-02).

Claesson, Frida. (2020-03-11). En person har avlidit till följd av coronaviruset. *SVT Nyheter*. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/en-person-har-avlidit-av-coronaviruset> (Hämtad 2020-12-02).

Holmgren, Mia. (2020-06-14). ”Tegnells pressträffar en nationell angelägenhet”. *Dagens Nyheter*. https://www.dn.se/nyheter/sverige/mia-holmgren-tegnells-presstraffar-en-nationell-angelagenhet/?fbclid=IwAR24oHWsZuX_g3BBKw_WTnGuxN4fgxDiiBiPxiIfP8PleH1mUvxfvMFCoY (Hämtad 2020-11-25).

Bergfeldt, Carina. (2020-11-24). cbergfeldt. Livet på IVA. Instagram. https://www.instagram.com/tv/CH_CqqwAtiZ/ (Hämtad 2021-01-03).

Dia, Emilia. (2015). ”Ebola har nu nått Europa”: En kritisk diskursanalys av nyhetsrapporteringen om ebola i svenska medier. Kandidatuppsats, Stockholms universitet. <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A851666&dswid=2415> (Hämtad 2020-11-25).

Folkhälsomyndigheten. (2020). *Antal fall av covid-19 i Sverige*. Folkhälsomyndigheten. <https://experience.arcgis.com/experience/09f821667ce64bf7be6f9f87457ed9aa> (Hämtad 2020-11-13).

Folkhälsomyndigheten. (2020). *Smittspridning*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/om-sjukdomen-och-smittspridning/smittspridning/> (Hämtad 2020-12-02).

Folkhälsomyndigheten. (2020). *Spridningen av covid-19 är en pandemi*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/mars/spridningen-av-covid-19-ar-en-pandemi/> (Hämtad 2020-11-25).

- Gaziani, Sara och Mujkanovic, Maida. (2011). *Mediestrategier: En kritisk granskning om vilka strategier Aftonbladet använde under rapporteringen om svininfluensan*. Kandidatuppsats. Högskolan i Halmstad. <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A409336&dsid=427> (Hämtad 2020-11-26).
- Göteborgs stad. (2020-12-30). *Covid-19: Tillsammans minskar vi smittspridning*. <https://goteborg.se/wps/portal/start/kommun-o-politik/samhallsskydd-och-beredskap/goteborgs-stads-information-om-covid-19/tillsammans-minskar-vi-smittspridningen?uri=gbglnk%3A202032082240130> (Hämtad 2020-10-29).
- Institutet för mediastudier. (2015). *Där bor journalisterna*. Visby: Institutet för mediastudier. <https://mediastudier.se/wp-content/uploads/2015/11/Dar-bor-journalisterna.pdf> (Hämtad 2021-01-03).
- Kapadia, Saam. (2020). Berättelser från frontlinjen - Kampen mot coronaviruset. (TV-program). Stockholm: Sveriges television. <http://svtplay.se/>
- Krisinformation. (2020-01-31). *Första bekräftade fallet av coronaviruset i Sverige*. <https://www.krisinformation.se/nyheter/2020/januari/forsta-bekraftade-fallet-av-coronavirus-i-sverige> (Hämtad 2020-12-02).
- Lapidus, Arne. (2020-09-20). Vändningen om Sverige - hyllas för coronastrategin. *Expressen*. <https://www.expressen.se/nyheter/vandningen-om-sverige-hyllas-for-coronastrategin/> (Hämtad 2020-12-15).
- Lecheler, Sophie och de Vreese, Claes H. (2018). *News Framing Effects: Theory and Practice*. Abingdon-on-Thames: Routledge.
- Lindkvist, Hugo. (2020-03-30). Vårdpersonalen uppmanar svenskarna att stanna hemma. *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/nyheter/sverige/vardpersonal-uppmanar-svenskarna-att-stanna-hemma/> (Hämtad 2021-01-03).
- Lipsky, Michael. (2010). *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation.
- Ludwig, Stephan och Zarbock, Alexander. (2020). Coronaviruses and SARS-CoV-2: A Brief Overview. *International Anesthesia Research Society*. Vol. 131, nr. 1, 2020: 93-96. doi: 10.1213/ANE.0000000000004845 (Hämtad 2020-12-02).
- Löfvenberg, Jonas. (2020-02-01). Coronaviruset klassas som samhällsfara av regeringen. *SVT Nyheter*. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/coronaviruset-klassas-som-samhallsfarligt> (Hämtad 2020-12-02).
- McCombs, Maxwell och Shaw, Donald. (1972). *The agenda-setting function of the mass media*. Oxford: Public Opinion Quarterly.
- Montelius, Rebecka. (2020-05-15). Stor oro för semester bland vårdanställda. *Sveriges Radio*. <https://sverigesradio.se/artikel/7473857> (Hämtad 2021-01-06).
- Möller, Jens. (2020-11-11). Kritiken mot Sverige: Fel taktik - fler avled. *Aftonbladet*. <https://www.expressen.se/nyheter/kritiken-mot-sverige-fel-taktik-fler-avled/> (Hämtad 2020-12-15).

- Novus. (2020). *Rapport: Viktigaste politiska frågan*. Stockholm: Novus Group International AB. <https://novus.se/wp-content/uploads/2020/09/novusviktigastefraganseptember2020.pdf> (Hämtad 2020-10-28).
- Nygren, Gunnar. *Nyhetsfabriken: journalistiska yrkesroller i en förändrad medievärld*. Citerad i Gaziani, Sara och Mujkanovic, Maida. (2011,15). *Mediestrategier: En kritisk granskning om vilka strategier Aftonbladet använde under rapporteringen om svininfluensan*. Kandidatuppsats. Högskolan i Halmstad.
- Pieri, Elisa. (2019). Media framing and the Threat of Global Pandemics: The Ebola Crisis in UK Media and Policy Response. *School of Social Sciences. The University of Manchester: Social Research Online*. Manchester: The University of Manchester. Vol: 24, nr. 1: 73-92. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1360780418811966> (Hämtad 2020-11-12).
- Quintana Melin, Mariela. (2020-04-21). IVA-sköterskan Julia: Hur ska vi orka? *Sveriges radio*. <https://sverigesradio.se/artikel/7456108> (Hämtad 2021-01-06).
- Regeringskansliet. (2020). Strategi med anledning av det nya coronaviruset. <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/regeringens-arbete-med-coronapandemin/strategi-med-anledning-av-det-nya-coronaviruset/> (Hämtad 2020-12-15).
- Rennstam, Jens och Wästerfors, David. (2015). Att analysera kvalitativt material. I *Handbok i kvalitativa metoder*. Ahrne, Göran och Svensson, Peter (red.), 220-236. Stockholm: Liber.
- Shehata, Adam. (2019). Journalistikens dagordningar och gestaltningar. I *Handbok i journalistikforskning*, Strömbäck och Karlsson (red.), 337-348. Lund: Studentlitteratur.
- Silverberg, Josefin. (2020-12-10). Vårdpersonal larmar om coronaläget i Stockholm: Extremt ansträngt. *SVT Nyheter*. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/vardpersonal-larmar-om-coronalaget-i-stockholm-extremt-anstrangt> (Hämtad 2021-01-05).
- Stenbock-Hult, Bettina. (1989). *Identitet i vårddyrket*. Forskningsrapport nr. 14. Helsingfors: Helsingfors svenska sjukvårdsinstitut.
- Strömbäck, Jesper. (2019). Journalistikens nyhetsurval och nyhetsvärderingar. I *Handbok i journalistikforskning*, Michael Karlsson och Jesper Strömbäck (red.), 171-183. Lund: Studentlitteratur.
- Svensk förening för anestesi och intensivvård och Svenska intensivvårdssällskapet. (2015). *Riktlinjer för svensk intensivvård*. Svensk förening för anestesi och intensivvård och Svenska intensivvårdssällskapet. https://sfai.se/wp-content/uploads/2015/02/Riktlinjer-Svensk-Intensivv%C3%A5rd_-rev-2015.pdf (Hämtad 2020-12-15).
- Svenska Dagbladet. (2020-03-11). WHO: Corona en pandemi. *Svenska Dagbladet*. <https://www.svd.se/who-corona-en-pandemi> (Hämtad 2020-12-02).
- Svenska intensivvårdsregistret. (2020). *Covid-19 i svensk intensivvård*. Svenska intensivvårdsregistret. Svenska intensivvårdsregistret. <https://www.icuregswe.org/data--resultat/covid-19-i-svensk-intensivvard/?fbclid=IwAR14XY8256CQqZrNFlah4xaeyFSxJ-VQGRNJ5BOEYt7a2QSqTQzS7XkZNeM> (Hämtad 2020-12-02).

- Svenska intensivvårdsregistret. (2020). *Årsrapport 2019*. Svenska intensivvårdsregistret. https://www.icuregswe.org/globalassets/arsrapporter/arsrapport_2019_final.pdf (Hämtad 2020-12-02).
- Sveriges kommuner och regioner. (2020). Krisläge aktiveras för IVA i Region Stockholm. Sveriges kommuner och regioner. <https://skr.se/tjanster/press/nyheter/nyhetsarkiv/krislagesavtalaktiverasforivaireginstockholm.32698.html> (Hämtad 2020-11-13).
- Sveriges kommuner och regioner. (2020). Regionernas prislistor. Sveriges kommuner och regioner. <https://skr.se/halsasjukvard/patientinflytande/utomlansvardriksavtal/regionernasprislistor.31055.html> (Hämtad 2020-12-02).
- Sveriges radio. (2020). Grafik: Mediemätaren augusti 2020. *Sveriges Radio*. <https://sverigesradio.se/artikel/7545268?fbclid=IwAR1mImNYOCPU9jrfxv-WSFeKLPkW3TqefY7FzXcXZyfo0BpySR5NdUFQWpw> (Hämtad 2020-11-17).
- Sveriges radio. (2020). Grafik: Mediemätaren oktober 2020. *Sveriges Radio*. https://sverigesradio.se/artikel/7574204?fbclid=IwAR1ZPi_YGW5bgz8CQIWikZyEVc_juhZFX6VsnBH7QYSwbZoTF-Hy-xpqeOc (Hämtad 2020-11-17).
- SVT Nyheter. (2020). Läget i Världen: Utvecklingen av dödsfall. *SVT Nyheter*. <https://www.svt.se/datajournalistik/har-sprider-sig-coronaviruset/> (Hämtad 2021-01-05).
- Olin, Lotta. (2020-04-24). Vårdpersonal garanteras inte semester i sommar. *SVT Nyheter*. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/dalarna/regionerna-kan-inte-garantera-vardepersonal-semester-under-sommarmanaderna-jeanette-hedberg-skr-i-ar-kommer-inte-alla-kunna-vara-lediga-samtidigt> (Hämtad 2020-11-13).
- Söderhagen, Josefin. (2009). *Media och yrkesidentitet - Hur socialsekreterare konstruerar sin yrkesidentitet utifrån medias framställningar av yrke*. Kandidatuppsats, Göteborgs universitet. <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/20943?mode=full&locale=sv> (Hämtad 2020-10-15).
- TT. (2020-01-23). Råttor och varg till salu på Kinas virusmarknad. *Aftonbladet*. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/0nl3zg/ratta-och-varg-till-salu-pa-kinas-virusmarknad> (Hämtad 2020-12-02).
- Tuchman, Gaye. (1978). *Making News: A study of the construction of reality*. New York: Free press.
- Umeå Universitet. Oxford - skriva referenslista. <https://www.umu.se/bibliotek/soka-skriva-studera/skriva-referenser/oxford-skriva-referenslista/> (Hämtad 2020-12-28).
- Umeå Universitet. Oxford - hänvisningar i text. <https://www.umu.se/bibliotek/soka-skriva-studera/skriva-referenser/oxford-hanvisningar-i-text/> (Hämtad 2020-12-28).
- Wiik, Jenny. (2019). Den svenska journalistkåren. I *Handbok i journalistikforskning*. Strömbäck, Jesper och Karlsson, Michael (red.), 131-141. Lund: Studentlitteratur.

World Health Organization. (2020). Coronavirus. https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_3 (Hämtad 2020-12-02).

World Health Organization. (2020). Coronavirus. https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1 (Hämtad 2020-12-02).

World Health Organization. (2020). Coronavirus disease (COVID-19) pandemic. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019> (Hämtad 2020-12-02).

World Health Organization. (2020). Coronavirus disease 2019 (COVID-19) Situation report - 36. https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200225-sitrep-36-covid-19.pdf?sfvrsn=2791b4e0_2 (Hämtad 2020-12-02).

World Health Organization. (2020). Timeline of WHO's response to COVID- 19. <https://www.who.int/news/item/29-06-2020-covidtimeline> (Hämtad 2020-12-02).

Bilaga 1: Intervjuguide

Introduktionsfrågor

1. Namn, ålder, nuvarande arbete, utbildning?
2. Hur länge har du jobbat inom vården?
3. Varför valde du att jobba som undersköterska/sjuksköterska/läkare?
4. Hur länge har du jobbat inom intensivvården?
5. Hur hamnade du på intensivvården?

Medievanor

6. Hur ser dina egna medievanor ut?
7. Känner du förtroende för media?
8. Hur tar du till dig medias bild av ditt yrke?

Medias bild

9. Påverkar medias bild av ditt yrke ditt vardagliga arbete?
10. Hur tycker du att media framställde ditt yrke innan covid-19?
11. Upplevde du att intensivvården var i fokus i medias rapportering förut? Vad handlade rapporteringen om då?
12. Finns det ett medium som påverkar mer? Rapportering i rörlig bild eller i text?

Under covid-19

13. Hur upplevde du rapporteringen i början av pandemin?
14. Märkte du någon skillnad i synen på din egen yrkesroll i och med bevakningen under covid-19?
15. Påverkas du av media när ditt yrke hamnar i fokus till följd av covid-19? Om ja, på vilket sätt?
16. Hur anser du att intensivvården framställdes under covid-19-bevakningen?
17. Anser du att medias bild av ditt yrke under covid-19 stämde överens med verkligheten?
18. Anser du att bilden av ditt yrke i media ändrades när det var som mest arbete för intensivvården?
19. Finns det skillnader i hur du tar till dig rapporteringen om intensivvården om den är lokal eller rikstäckande?
20. Påverkar det om rapporteringen kommer från kommersiell media eller public service?

Yrkesidentitet

21. Skulle du säga att du har en yrkesidentitet?
22. Vad betyder yrkesidentitet för dig?
23. Hur ser du på din egen yrkesidentitet?
24. Anser du att medias porträttering av ditt yrke påverkar din yrkesidentitet? Hur påverkas yrkesidentiteten i så fall?
25. Vad påverkar din yrkesidentitet mest? Positiv eller negativ porträttering i media?
26. Vad är den vanligaste reaktionen från människor när de får reda på vad du jobbar med?
27. Ser du skillnad i hur folk behandlar dig idag jämfört med innan covid-19?
28. Har mediebevakningen diskuterats bland kollegor? Hur går diskussionen i så fall?

Vad är yrkesidentitet?

En yrkesidentitet är en social identitet och kommer till uttryck i hur arbetare, i relation till andra arbetare, presenterar sig i form av värderingar, föreställningar samt handlings- och interaktionsmönster. En yrkesidentitet skapas och upprätthålls alltså i en specifik yrkespraktik.

Det kan ses som vem man är i yrket, hur man uppfattar sig själv som yrkesverksam. Det är kopplat till hur man definierar sig själv och lyfter fram det som är speciellt inom sitt område, och hur man själv positionerar sig inom detta.

Hur stor del av ens identitet utgörs av ens yrkesroll. Hur viktigt är yrket för ens syn på sin identitet.

Bilaga 2: Mejl till regionernas sjukvårdsverksamhet

Hej!

Vi är tre studenter från journalistprogrammet vid Göteborgs universitet. Vi har börjat arbetet med vår C-uppsats och har valt att undersöka hur personalen på intensivvården har uppfattat media-bevakningen under covid-19. Vi vill gärna ha uppfattning från flera yrkesgrupper så att vi får ett bredare perspektiv.

I undersökningen önskar vi att ha medverkande sjuksköterskor, undersköterskor och läkare som under covid-19 arbetat på intensivvården. Vi vill utföra en djupgående intervjustudie där vi intervjuar varje person i upp till en timme med frågor om deras bild av mediebevakningen av yrket under covid-19.

Vi vill gärna utföra intervjuerna på plats, men det finns även möjlighet att mötas digitalt via Zoom eller liknande program om det känns mer passande eller skulle vara mer tidseffektivt för er. Vi har möjlighet att boka in en intervju när det passar er och vi är flexibla med tid och plats.

Vi skulle gärna hitta en tid för intervju innan 16 november!

Du har rätt till att hoppa av undersökningen när du vill och dina personliga uppgifter är anonyma i vår undersökning.

För mer information är det bara att höra av sig till:

Kontaktuppgifter:

Embla Starke Sundén

Tel. 073 - 655 55 41 Mejl: gusstarkem@student.gu.se

Dennis Morton

Tel. 076 - 327 80 60 Mejl: gusherzde@student.gu.se

Ellinor Ekdahl

Tel. 073 - 631 87 95 Mejl: gusellinek@student.gu.se

Vi ser fram emot att träffa er!

Med vänliga hälsningar,

Embla, Dennis, Ellinor

Bilaga 3: Intervjuavtal

Intervjustudie om intensivvårdens upplevelse av mediebevakningen under covid-19

Uppgifter om deltagare i intervjustudie:

Namn:

Adress och postnummer:

Telefonnummer

Mejl:

Födelseår:

Arbetsplats:

Yrke:

Övrigt:

Uppgifter om intervjun och intervjuaren:

Intervjuare/Insamlare: Embla Starke Sundén, Dennis Morton, Ellinor Ekdahl

Intervjudatum:

Utrustning, format: Digitala mötesprogram exempelvis Zoom, Microsoft Teams med flera.

Intervjusituation: Intervjun kommer att spelas in under cirka 45 minuter med syfte för transkribering. Deltagare kommer att få svara på frågor om sina egna upplevelser och uppfattningar.

Anmärkningar: Deltagande kan när som helst avsluta medverkan i intervjustudien och då kommer transkribering och inspelning att raderas och inte användas.

Stickord: Intensivvård, covid-19, yrkesidentitet

Överenskommelse om intervjuns användning och arkivering

Den inspelade intervjun kommer att transkriberas. Transkriberingen arkiveras i interna plattformar för studenter och lärare vid Göteborgs universitet och den får användas i forskningssyfte enligt allmänna forskningsetiska principer och praxis.

Ort och datum: _____

Informantens underskrift: _____

Intervjuarens underskrift: _____